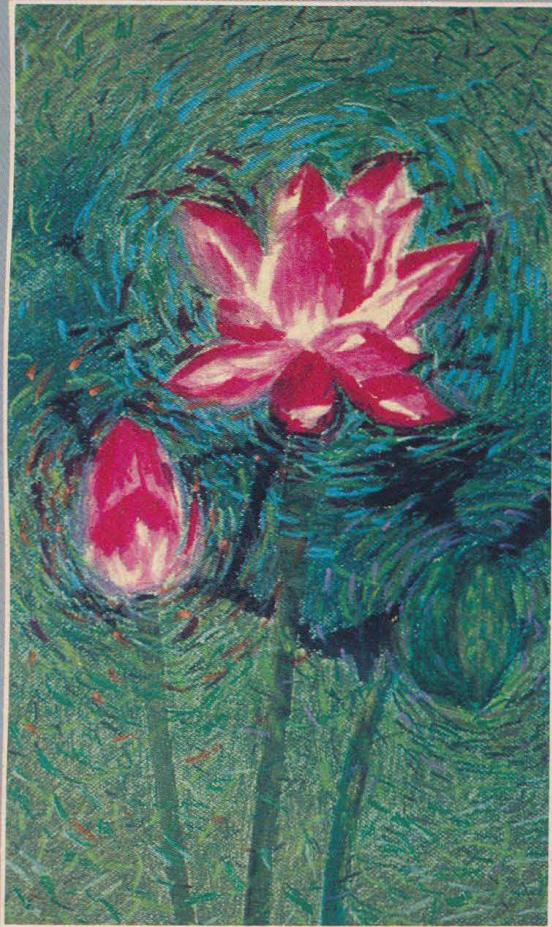
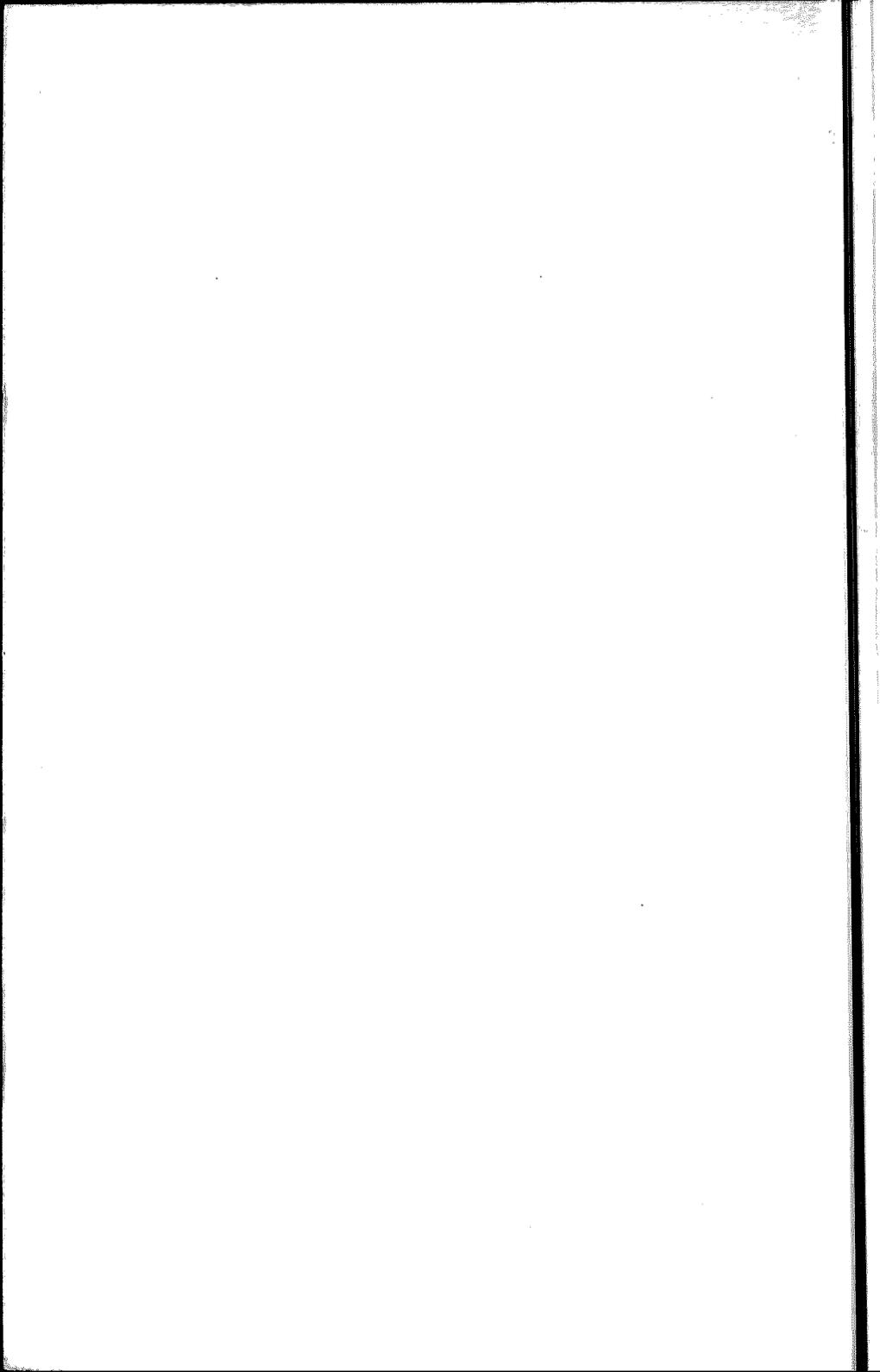

มหาวิทยาลัยกับงานวิจัยทาง พระพุทธศาสนา

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต)

มหาวิทยาลัยกับงานวิจัย
ทางพระพุทธศาสนา

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต)

มหาวิทยาลัยครินครินทร์วิโรฒ

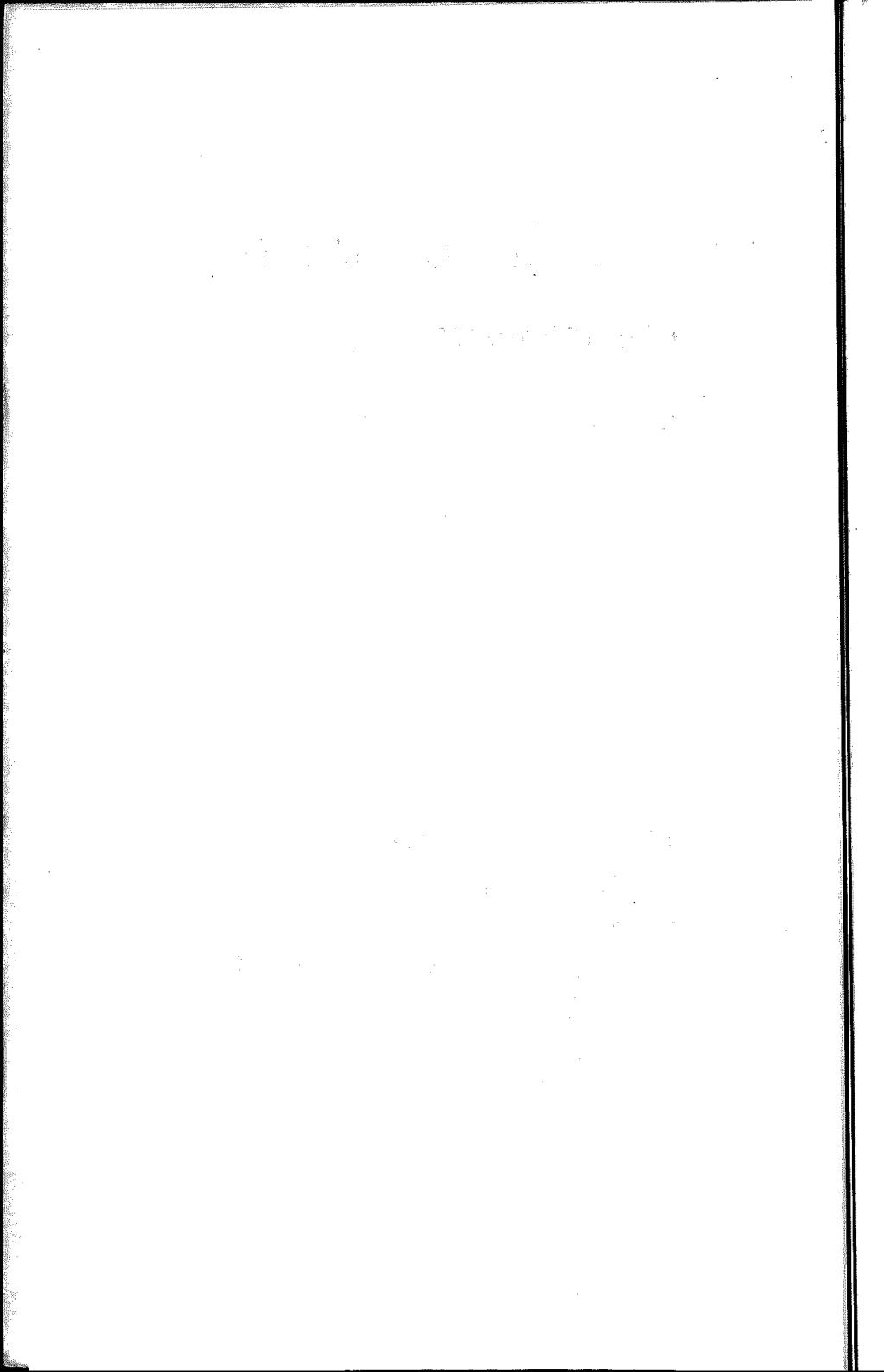
จัดพิมพ์เป็นที่ระลึก

ในโอกาสที่ได้อัญเชิญบริณฑูบัตร

การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาปรัชญาการศึกษา^๑
ไปถวายแด่

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต)

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔

มหาวิทยาลัยกัنجานวิจัยทางพระพุทธศาสนา

◎ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปัญญาโถ)

ISBN 974-596-717-3

พิมพ์ครั้งที่ ๑ - กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดพิมพ์เป็นที่ระลึก
ในโอกาสที่ได้อัญเชิญประดิษฐานบัตร

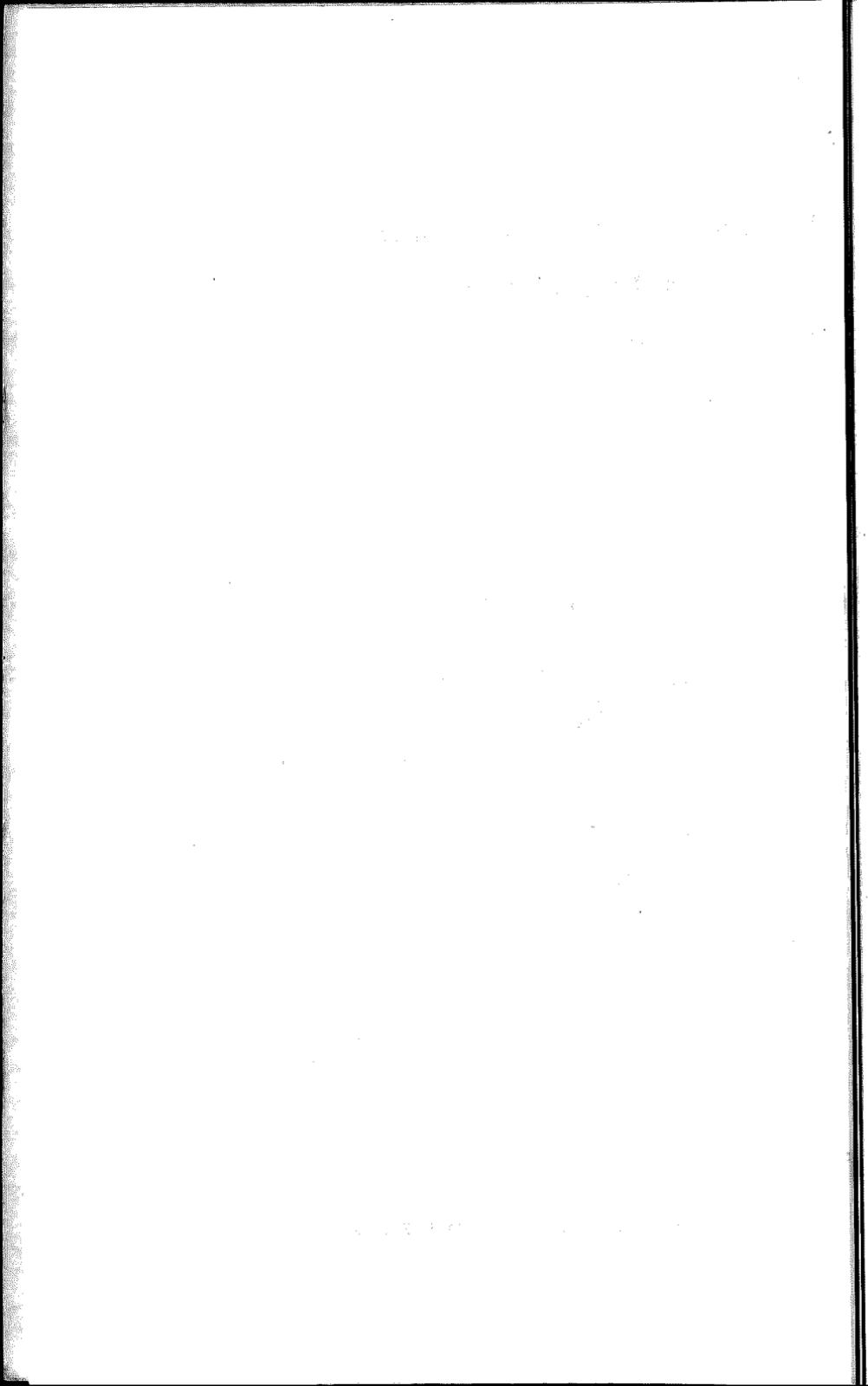
การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาปรัชญาการศึกษา^๑
ไปถาวรแด่

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปัญญาโถ)

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔

พิมพ์ที่:

เนติกุลการพิมพ์ โทร. 241-1183, 243-1470, 243-2363

คำนำ

บุคคลผู้หาได้ยากในโลกนี้ประเททหนึ่งก็คือ ผู้อุดมปัญญา ด้วยว่าผู้มีปัญญาอันอุดมนั้นย่อมเป็นเหมือนดวงประทีปสองทางดำเนินชีวิตให้ถูกคลองธรรม แก่นรชนทั้งหลาย

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปญตุโต) นับได้ว่าเป็นผู้อุดมด้วยปัญญา ประกอบกับความที่เป็นผู้ที่มีศีลาราจารวัตรอันงามพร้อมด้วยสมณสารูปทุกประการ จึงเป็นผู้สมควรยกย่องกราบให้วัฒนา ด้วยเหตุผลดังกล่าว สถาบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ ถวายปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาปรัชญาการศึกษา และพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปญตุโต)

ในวโรกาสที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ จะได้เชิญปริญญาบัตร ซึ่งได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปถวายแด่ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปญตุโต) นั้น มหาวิทยาลัยได้จัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก เรื่อง "มหาวิทยาลัยกับงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา" ซึ่งเป็นปาฐกถาที่พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปญตุโต) ได้แสดงไว้ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ในโอกาสที่มหा�วิทยาลัยได้จัดงานประชุมทางวิชาการ เพื่อเสนอผลงานวิจัยประจำปี ๒๕๓๓ ขึ้น เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๓ ทั้งนี้ ด้วยพิจารณาเห็นว่าปาฐกถาดังกล่าวเป็นปาฐกถาที่มีค่ายิ่ง

ต่อมหาวิทยาลัย เพราะเป็นเมืองดวงประทีปส่องทางสร้างแนวคิดในการพัฒนางานด้านวิจัยและงานทางวิชาการด้านอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ให้กระจุ่งเจียงขึ้น

มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ ได้มีความภาคภูมิใจยิ่งนักที่ได้มีโอกาสบูชาคุณความดี และภูมิปัญญาของพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตติ) เพราะมหาวิทยาลัยถือว่า "ผู้รู้คุณเป็นผู้เจริญ" และมหาวิทยาลัยมีความมั่นใจว่า ด้วยผลงานส่งเสริมการบูชาผู้รู้คุณบูชาหนึ่ง มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ ย่อมต้องเจริญเป็นศรีส่ง่าแก่นานคร สมดังนามของมหาวิทยาลัยอย่างแน่นอน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ ขอแสดงความขอบคุณพระคุณพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตติ) ที่กรุณาอนุญาตให้มหาวิทยาลัยเผยแพร่ผลงานอันทรงคุณค่าในแก่ผู้สนใจ และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ เจริญพิทักษ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย คณานាយร้อย ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ในฝ่ายวิจัย ที่ได้รับความไว้วางใจ ให้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ จนได้ผลงานที่ดีพร้อมทุกประการ

นาย/พานิช

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี เมืองนาโพธิ์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์

มกราคม ๒๕๓๔

(๒)

อนุโมทนา

เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๓ อาทิตยภาพได้รับ
อุปาราชนาไปเป็นรายเรื่อง "มหาวิทยาลัยกับงานวิจัยทาง
พระพุทธศาสนา" แก่คณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และท่านผู้
สนใจ ที่ได้เข้าร่วมการประชุมทางวิชาการเพื่อเสนอผล
งานวิจัย ประจำปี ๒๕๓๓ ณ ห้องประชุม คณะศึกษา^๑
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร

บัดนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสาน-
มิตร มีกุศลจันทะประสงค์จะพิมพ์คำบรรยายเรื่อง มหา
วิทยาลัยกับงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา นั้น ขึ้นเผยแพร่
และได้คัดลอกคำบรรยายจากแบบบันทึกเสียง ส่งไปให้
ตรวจสอบความเรียบรอง อาทิตยภาพได้ปรับปรุงถ้อยคำ
สำนวนและเนื้อความให้สละสลวยหมวดดังนี้ พอกสมที่
จะเป็นต้นฉบับหนังสือ และขอขอบคุณท่านมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทร์วิโรฒ ดำเนินการจัดพิมพ์ตามความประสงค์

อนึ่ง คำบรรยายเรื่อง "มหาวิทยาลัยกับงานวิจัย
ทางพระพุทธศาสนา" นี้ ดร.ปัญญา นิคมานนท์ แห่งคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ ได้เคยขออนุญาตนำลง

พิมพ์เผยแพร่ในวารสารการศึกษานอกระบบ ของสมาคม
การศึกษานอกระบบแห่งประเทศไทย ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๙
โดยได้คัดลอกจากແບບບັນທຶກເສີຍພໍ พร้อมທັງຈັດວາງຮູບ
ແລະຕັ້ງຫວ້າຂ້ອໄວ້ຢ່າງເຮືອບ່ອຍ ທີ່ຈົດມາພາບໄດ້ຕຽວຈຳແກ້
ແລະປັບປຸງໄປຕາມສົມຄວາມ ດຳບຽນຍໍາທີ່ລົງພິມພືໃນວາર-
ສາຮັບບັນນິ້ນຈຶ່ງເກື່ອງຮູບແກ່ການຕຽວຈຳແກ້ ແລະປັບປຸງຮັງ
ໃໝ່ນີ້ເປັນຍ່າງມາກ ແມ່ວ່າຄຣາວນີ້ຈະໄດ້ແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມ
ເພີ່ມເນື້ອຫາບາງຢ່າງເຂົ້າອີກ ເນື້ອຈາກມີເວລາມາກີ່ນ ຈຶ່ງ
ຂອນຸໂມທຳ ດຣ.ປັບປຸງ ນິຄມານນທ໌ໄວ້ ໄນ ໂອກສັນດ້ວຍ

ຂອນຸໂມທຳຕ່ອທຳມໍາວິທະຍາລິຍໍສຽນຄວິນທຣວິໂຮມ
ມີທ່ານອອີກຮັບດີ ເປັນປະຮານ ພຣ້ອມດ້ວຍຮອງອອີກຮັບດີ
ຝ່າຍວິຈີຍ ຄນາຈາරຍ໌ ຊ້າຮາຊການ ແລະເຈົ້າໜ້າທີ່ໃນຝ່າຍວິຈີຍ
ທີ່ໄດ້ມີກຸລເຈຕານາ ທີ່ຈະສົ່ງເສີມຄວາມເຈົ້າພໍແກ່ໜ່າຍແໜ່ງ
ວິຊາການ ຂອັດແໜ່ງຂັ້ນທະແລະຄວາມເພີ່ມຮັນ ຈົນໆນວຍປະ
ໄຍ້ນີ້ໄໝເກີດປັ້ງຢ່າງ ອຸນຫວຼມ ແລະປົງປັບຕິການທີ່ຈະເປັນໄປ
ເພື່ອການແກ້ໄຂປັ້ງຫາ ແລະການສ້າງສຽງຄວາມເກະໜີມຄານຕີ
ແກ່ສັງຄົມ ສມຄວາມໜ່ວຍທີ່ເປັນກຸລ ຖຸກປະກາດ

พระເທັນເວທີ (ປະຍຸທົ່ງນຸ້ຕຸໂຕ)

๒๕ มกราคม ๒๕๓๔

(๔)

สารบัญ

- คำนำ (๑)
อนุไมทนา (๓)

มหาวิทยาลัยกับงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา	๑
มหาวิทยาลัยกับงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา	๒
งานวิจัยกับความก้าวหน้าของสังคม	๓
มหาวิทยาลัยกับบทบาทในการวิจัย	๔
ทัศนคติแห่งการเป็นผู้รับและผู้ตามทางวิชาการ	๕
เรียนรู้วิชาการตะวันตก เพื่อภูมิใจ	๖
หรือเพื่อเอามาใช้	๑๐
ฝรั่งนำหน้าแม้แต่ในการศึกษาเรื่องไทย	๑๕
จะรู้ดีในเรื่องไทย ก็ต้องเข้าใจพระพุทธศาสนา	๒๒
การวิจัยสังคมไทย: ทำไมต้องรู้จักตัวเอง	๒๗
การวิจัยสังคมเทศ: รู้เข้าจริง จึงจะออกจากเขาได้	๓๐
การมองภาพรวมของสังคมโลก:	
เพื่อความเท่าทันที่แท้จริง	๓๒
รู้เข้า รู้เรา รู้เท่าทันทั้งโลก	
แล้วก้าวไปอยู่ในกลุ่มของผู้นำ	๓๓

(๔)

จะเป็นผู้นำ ก็ต้องมีอะไรที่จะให้ การวิจัยที่มั่นคงของข้ามไป:	๓๔
วิจัยเพื่อนำหลักวิชามาใช้ในสังคมไทย คนไทยไปวิจัยเรื่องไทย ผู้รังกชีน ไทยก็ตอบ จะไปเรียนกับเขา	๓๗
ต้องตั้งเป้าหมายนโยบายของเราให้ชัด เรื่องของไทย ถ้าศึกษาได้	๓๙
ก็ขยายเวทีเป็นการศึกษาเรื่องสากล การศึกษาพระพุทธศาสนา	๔๑
เพื่อความเข้าใจสังคมไทย	๔๓
สถานการณ์ของโลก	
ที่อย่างผู้ร่วมในการศึกษาพระพุทธศาสนา การศึกษาพระพุทธศาสนา	๔๕
เพื่อแก้ปัญหาของสังคมโลก	๔๖
วิทยาศาสตร์เริ่มคลายเสน่ห์	๔๗
ความสนใจที่นำไปสู่การวิจัยทางพระพุทธศาสนา	๔๘
สิ่งที่จะต้องศึกษาในการวิจัยทางพระพุทธศาสนา	
เพื่อความเข้าใจและเพื่อพัฒนาสังคมไทย	๔๙
การศึกษาพระพุทธศาสนาในด้านที่เป็นสากล	๕๐
การศึกษาพระพุทธศาสนา กับความก้าวหน้าใหม่ ๆ	๕๑
ในวงวิชาการของตะวันตก	๖๐

ความเปลี่ยนแปลงใหญ่ที่ทำให้ตัววันออก ต้องเปิดรับความคิดใหม่จากตัววันออก	๖๓
ตัววันออกมีดีเก็บไว้ รอให้ตัววันตกลงมาเอาไปใช้	๖๔
สรุปจุดมุ่งหมาย ๓ ประการ ของการวิจัย	๖๗
ถึงฝรั่งจะนำหน้า ก็มีเรื่องต้องศึกษา ที่ฝรั่งยังไม่ได้วิจัย	๖๘
ชาวบ้านยังคงความติดตาม ทำไม่เด็กจะไม่ความเมตตาผู้ใหญ่	๗๐
คนไทยเพียรทำดีด้วยมานะ แต่พระให้ใช้ชั้นทะทำความดี	๗๑
วاسนาท่านให้ปรับปรุงแก้ไข ไม่ใช่มีไว้สำหรับแข่งขัน	๗๔
บางเมือง เวชฯ ฯลฯ ล้วนเคลื่อนคลาดไปตามกัน ถึงจะเป็นนักวิชาการไทย	๗๘
แต่อาจอยู่ใต้กรอบความคิดแบบฝรั่ง	๘๐
อธิบายพระพุทธศาสนา	
ที่น่าจะเหมาะสมสำหรับนักวิชาการสมัยใหม่	๘๑
ความเฝ้าระวังคือหัวใจของการวิจัย	๘๔
ข้ามพ้นความเป็นผู้รับและผู้ตัด สุ่ความเป็นผู้นำและผู้ให้	๘๗

Fig. 1. The effect of varying the parameter α on the parameter β for the case of a single species.

and the corresponding values of β are plotted in Fig. 1. The results are summarized in Table I.

It is evident from Fig. 1 that the value of β increases with increasing value of α . The increase is

มหาวิทยาลัยกับงานวิจัย

ทางพระพุทธศาสนา*

ขอเชิญพร ห่านอธิการบดี ห่านอาจารย์ นิสิตนักศึกษา และท่านผู้สนใจ ที่เข้าร่วมประชุมทุกท่าน

อาท�토มาต้องขอภัยเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้ทำให้ที่ประชุมต้องเสียเวลาไปในการรอคอย เนื่องจากอาท�토มาต ผู้เดียวเดินทางมาล่าช้า แล้วทำให้ที่ประชุมต้องพอดาย ลำบากไปด้วย

แต่ว่า ในเบื้องของอาท�토มาต ความล่าช้าของการเดินทางนี้ กล้ายเป็นโอกาสสำหรับตนเอง ในการที่จะได้เตรียมเรื่องที่จะพูด

ก็ต้องขอสารภาพ ความจริงท่านรองอธิการบดีได้ให้เวลาอย่างมากmany ประมาณครึ่งปี ซึ่งก็สมควรแก่

* บรรยายใน การประชุมทางวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัย ประจำปี ๒๕๓๓ มหาวิทยาลัยครินทร์ไวโรฒ วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๓ ณ ห้องประชุม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยครินทร์ไวโรฒ ประสานมิตร

เรื่องที่สำคัญ ที่เราควรจะได้ตระเตรียมมาก ๆ แต่พอเข้าจริง เรื่องที่ควรจะเตรียมในครึ่งปี ก็ต้องเตรียมในครึ่งวัน และก็มาเตรียมเสร็จเอาในรถนี้เอง

ที่พูดไว้นี้ก็เป็นการออกตัว หรือแก้ตัว และก็ต้องพูดไว้ก่อน เพราะว่า บางที่พูดไปอาจจะกระท่อนกระแท่นสักหน่อย คือไม่ได้ลำดับอะไรให้เท่าที่ควร

มหาวิทยาลัยกับงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา

สำหรับเรื่องที่กำหนดเป็นหัวข้อไว้ว่า "มหาวิทยาลัยกับงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา" นั้น ถ้าจะมาพูดกันในแง่ว่า มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะเป็นต่างประเทศก็ตาม หรือโดยเฉพาะในประเทศไทยก็ตาม ได้ทำการวิจัยอะไรมากบ้างที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และทำในด้านไหนอย่างไร อะไรมาก นี้ ก็เป็นเรื่องที่นำเสนอใจและจะมีประโยชน์ไปแบบหนึ่ง แต่ความภาคคงไม่สามารถพูดในคราวนี้ได้ เพราะเป็นเรื่องที่จะต้องใช้เวลาสำรวจหาข้อมูลกันอย่างมาก

ที่จะทำได้ในตอนนี้ ก็คงเป็นไปในด้านความคิดเห็น ซึ่งในเรื่องนี้ก็มีจุดที่ควรจะให้ความสนใจในแง่ที่ว่า การวิจัยทางพระพุทธศาสนา มีความสำคัญและมีประ

โยชน์อย่างไร หรือว่า ในยุคสมัยนี้ ปัจจุบันนี้ มีจุดไหนที่เราจะได้ประโยชน์อะไร ทำไม่ให้มหาวิทยาลัยจึงจะมาวิจัยเรื่องพระพุทธศาสนา อะไรทำนองนี้

ถ้าพูดในแง่นี้ ก็คงจะต้องยอมรับว่า ภูมิหลัง เอกมาเขียนต่อให้สัมพันธ์กันด้วย จึงจะมองเห็นเหตุผลและเข้าใจความคิดที่จะเสนอได้ชัดเจน

งานวิจัยกับความก้าวหน้าของสังคม

ว่าโดยทั่วไป ก็เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า งานวิจัย เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะการพัฒนาประเทศชาตินั้น จะต้องอาศัย ความก้าวหน้าในทางวิชาการ จะต้องใช้บุคลากรที่มี ความรู้ ความเข้าใจ และจัดเจนชำนาญ

โดยเฉพาะยุคที่ผ่านมาจนกระทั่งที่เป็นอยู่นี้ เรา เรียกว่ากันอย่างหนึ่งว่าเป็น ยุคแห่งความเชี่ยวชาญพิเศษ เช่นเดือน คือเป็นยุคที่ว่า คนที่ก้าวหน้าหรือพัฒนา สังคมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ ตรงไป ลึกดิ่งไปในด้านนั้น ๆ ให้เต็มที่ ให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะ ทำได้ และการที่จะบรรลุผลดังกล่าวนี้ได้ ก็ต้องอาศัยการ วิจัย

การวิจัยเป็นการแสวงหาความรู้อย่างมีระบบ และเป็นการบุกเบิกเข้าไปในแดนแห่งความรู้ ทำให้เกิดความลึกซึ้งแก่ความในเรื่องนั้น ๆ เพื่อหาความรู้จริง และทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในวิชาการพิเศษเฉพาะดังที่กล่าวมา

ลักษณะหนึ่งที่ประسังค์ในทางวิชาการ ที่จะทำให้ความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้านเกิดขึ้น และดำเนินต่อไปได้ ก็คือ ความก้าวหน้าจนกระทั้งมีความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เป็นจุดที่เน้นกันมาก ความเป็นเลิศทางวิชาการนี้อาศัยการวิจัยเป็นปัจจัยสำคัญ และก็แสดงออกในผลงานวิจัยด้านต่าง ๆ

ในประเทศไทยที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย เราจะเห็นว่า เขาไม่ใช่จะเจริญเฉพาะด้านวัฒนธรรม หรือทางเศรษฐกิจ หรือ ในด้านอำนาจการเมืองเท่านั้น ทว่าประเทศไทยเหล่านั้น ต้องเป็นผู้นำทางความรู้ และความคิดด้วย แม้แต่ความเจริญทางด้านวัฒนธรรม หรือทางด้านเทคโนโลยีเหล่านั้น ก็ต้องอาศัยความเจริญก้าวหน้าในทางวิชาการ หรือความรู้ ความคิดเป็นรากฐาน จึงเกิดขึ้นมาได้

พระองค์นั้น ประเทศไทยที่พัฒนาเหล่านี้ จึงถืองานวิจัยเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

มหาวิทยาลัยกับบทบาทในการวิจัย

ในเมืองงานวิจัยเป็นงานสำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศชาติอย่างนี้ ครรภ์ทำหน้าที่นี้ให้แก่ประเทศไทยหรือสังคม ก็ตอบได้ว่า มหาวิทยาลัยนั้นแหล่งเป็นผู้ทำหน้าที่นี้

เพราะฉะนั้น มหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทสำคัญมากในการที่จะทำงานวิจัย

เราจะเห็นว่า ในวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย มีการเน้นเรื่องนี้ไว้ด้วยเป็นข้อหนึ่ง ทุกมหาวิทยาลัยจะต้องมีเรื่องของการส่งเสริมงานวิจัย เพราะถือว่างานวิจัยเป็นบทบาทสำคัญของมหาวิทยาลัย และดังที่ปรากฏชัดเจนในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น มหาวิทยาลัยมีบทบาทในเรื่องนี้มาก

และงานวิจัยต่าง ๆ ก็มักจะขับตามความเปลี่ยนแปลง หรือความเป็นไปของสังคมและสถานการณ์ของโลก รวมทั้งผลประโยชน์ของประเทศไทย สังคมมีความสนใจเรื่องอะไร มีปัญหาเรื่องอะไร มีสถานการณ์อะไรเด่น ๆ มหาวิทยาลัยก็จะให้ความสนใจ และก็วิจัยในเรื่องนั้น ๆ ด้วย

ฉบับนี้ ความเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าของ สังคม ตลอดจนสถานการณ์ของโลก จึงต้องอยู่ในความ สนใจของมหาวิทยาลัย

ในการพิจารณาเรื่องที่จะทำวิจัย โดยเฉพาะเกี่ยวกับปัญหาใหม่ ๆ ในปัจจุบันนี้ สิ่งที่ควรรู้ตระหนักอย่างหนึ่ง ก็คือ เสียงพูดเสียงวิชากรณ์ที่เป็นหลักเป็นฐานในวงวิชาการว่า ขณะนี้ประเทศพัฒนาทั้งหลายได้มาแข็งกับสภาพที่เรียกวันว่า "มีความตืบตัน" แล้วก็ถึงยุคของ "การหักเลี้ยวใหม่" หรือถึงระยะหัวเลี้ยวหัวต่อใหม่ เนื่องจากได้ประสบปัญหาจากการพัฒนาเป็นอย่างมาก คือปัญหาที่ว่า มนุษยชาติกำลังประสบอันตรายอย่างใหญ่หลวงจากการพัฒนานั้น ถึงขั้นที่ว่าอาจจะถึงความสูญสิ้นหรือพินาศไปก็เป็นได้

ปัญหาทั้งหลาย ที่จะทำให้มนุษยชาติหมดสิ้นนั้น มีทั้งปัญหาของชีวิตมนุษย์เอง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (เช่น ความเครียด ความรู้สึกแบกล้ายาก โรคจิต การฆ่าตัวตาย โรคหัวใจ โรคมะเร็ง โรคเอดส์ และความเสื่อมสุขภาพทั่วไปจากสารเคมีในอาหารและสภาพแวดล้อม) และก็ปัญหาทางสังคม (ปัญหาสิ่งแวดล้อม อาชญากรรม ความยากจน สงเคราะห์ และปัญหาร่วมชาติแวดล้อม (เช่น

ปัญหาอากาศเสีย ดินเสีย น้ำเสีย ฝุ่นน้ำกรด ภูมิอากาศ
เปลี่ยนแปลง ป่า humid ทะเลด้วย ระบบนิเวศพังทะลาย)
อีก一方ที่ทราบกันอยู่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องบรรยายในที่นี้

ฉะนั้น ตอนนี้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็หันมาให้ความ
สนใจเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ ที่โลกของเรา โดยเฉพาะ
ประเทศไทยที่พัฒนาแล้วกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งทำให้ต้องคิดหา
ทางออกใหม่ ๆ

เมื่อทางออกใหม่ ๆ มหาวิทยาลัยก็จะต้องเป็น
ผู้นำในการแสวงหาแนวความรู้ความคิด ที่จะมาเสนอว่า
เราจะปรับตัว หรือจะทางออกอย่างไรจากปัญหาเหล่า
นี้ จะแก้จุดติดตันนี้อย่างไร อันนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญใน
ปัจจุบัน

นี่ก็เป็นสิ่งที่ทุกมหาวิทยาลัยควรสนใจ เพื่อว่าเรา
จะได้ตามทัน หรือมีส่วนร่วมในการที่จะช่วยแก้ปัญหา
ของโลกด้วย เพราะในการวิจัยนั้นวัดถูกประสงค์อย่างหนึ่ง
ก็คือ การที่จะแก้ปัญหาของชีวิตและโลกนี้นั่นเอง

หัวข้อคดีแห่งการเป็นผู้รับและผู้ตามทางวิชาการ

ที่นี่หันมาดูประเทศไทยของเราโดยเฉพาะ การ
ศึกษาสมัยใหม่แบบของไทยเรา ที่มีมหาวิทยาลัย ตลอด

จนกระทั่งมีการวิจัยทั้งหลายที่ทำกันอยู่ในปัจจุบันนี้ เรา
ก็ยอมรับกันอยู่ว่าเป็นแบบที่เรารับมาจากตะวันตก เรา
รับวิชาการสมัยใหม่มาจากการประเทศตะวันตก ทั้งนี้ก็
 เพราะว่าเราต้องการความเจริญอย่างตะวันตก

เมื่อเรารับເเอกสารความเจริญจากตะวันตกมา เราถือว่า
วิชาการเป็นปัจจัยสำคัญของความเจริญ ดังนั้น เราก็เลย
รับເเอกสารวิชาการของตะวันตกเข้ามา

ด้วยเหตุนี้ เท่าที่ผ่านมา เราก็เลยอยู่ในฐานะของ
การที่ต้องเป็นผู้รับ เมื่อเป็นผู้รับแล้ว ก็จะมีลักษณะอีก
อย่างหนึ่งตามมาด้วย คือ ความเป็นผู้ตาม เพราะ "ตาม"
กับ "รับ" เป็นของคู่กัน เมื่อจะรับของเข้า เราต้องค่อย
ตามเข้า เพราะการที่ค่อยรับจากเขาทำให้ต้องค่อยตาม
เข้า ก็เลยได้แต่ตามและรับอยู่เรื่อยไป

เมื่อทำกันอย่างนี้นาน ๆ เข้า มันก็กลายเป็น
ลักษณะของสังคม เป็นพฤติกรรมของสังคมโดยทั่วไป
โดยไม่รู้ตัว บางทีถ้าเล่มไปไม่สำรวจตัว ไม่มีสติเตือนตน
เอง มันก็จะกลายเป็นลักษณะจิตใจของคนในสังคมไทย
ซึ่งก็เป็นไปได้ หรืออาจจะได้เป็นไปแล้วด้วย

คือว่า ในเมืองความเจริญทั่วไป เราจะเขามาจาก
ตะวันตก เราตามเข้าไปและค่อยดูว่าเขามีความเจริญอะไร

ใหม่ มีสิ่งปริโภคอะไรใหม่ ๆ ។ ราคีคือคนไทยก็ค่อยตาม
ค่อยดู และค่อยรับเข้า

วิชาการก็เหมือนกัน เรายังต้องค่อยดูว่ามีวิชาการ
อะไรใหม่ ๆ ทำไปทำงาน เราจะมีลักษณะจิตใจแบบผู้รับ
และผู้ตามโดยไม่รู้ตัว อันนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่ง

ถ้าหากว่าเราเกิดมีลักษณะจิตใจ และความคิด
แบบผู้รับและผู้ตาม โดยเริ่มจากการมองเห็นว่าเขาเจริญ
กว่าเรา แล้วค่อยตามและค่อยรับเขายังไงเรื่อย ๆ อย่างนี้
แล้ว จะทำให้มีผลเสียเกิดขึ้น คือ

หนึ่ง เราจะรู้สึกว่าตัวเองด้อย มองเห็นตัวเองด้อย
มากครั้งๆ ๆ แต่ในทางสังคมก็คือว่า ถูกกล่าวถึง
ถูกวัฒนธรรมของตนเอง เมื่อถูกกล่าวข้างหน้า ไม่สนใจ ไม่
เอาใจใส่ ไม่ศึกษาการต่อต้านของตนเองที่มีสืบต่อกันมา อันนี้ก็
เป็นลักษณะหนึ่งที่ปรากฏขึ้นมา

สอง ผลต่อไปก็คือ ไม่นึกว่าตนเองมีอะไรดีที่จะให้
แก่ผู้อื่น พอร์สึกว่าตัวเองด้อยแล้ว ความเคารพตนของก็
ด้อยลงไป ไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่ตนมี และไม่สนใจที่จะ
นึกถึง หรือถึงกับหลีกเลี่ยงที่จะมอง ก็เลยไม่เห็น ไม่มอง
และไม่เห็นว่าเรา มีอะไรดี มีอะไรที่จะให้แก่ผู้อื่นได้

พูดง่าย ๆ ว่ามองไม่เห็นว่าตนเองมีส่วนร่วมอะไร
ที่จะให้เก่อการยธรรมของโลกหรือให้แก่มนุษยชาติ เราเมื่อ
ของมีค่าอะไรไว้บ้าง เราไม่ได้สำนึกรู้ และไม่ได้สำรวจตนเอง
เรามองแต่ในแง่จะตามเขา คอยดูเขาว่าจะมีอะไรให้เราได้
บ้างเท่านั้นเอง

สิงเหล่านี้ ก็จะนำไปสู่สภาพอย่างที่บอกเมื่อกี้ว่า
คือ การทดลองทั้งภูมิปัญญา เช่นอย่างเวลานี้ เราเป็นกัน
มากกว่า ภูมิปัญญาท่องถินได้ถูกทดลองทั้งหลังลีมเป็นมาก
จนกระทั้งเลื่อนหายไปตั้งเยอะเลย ไม่สามารถตามกลับ
เขามาได้ พื้นฟูเข้ามาไม่ได้ เพราะว่า ตัวบุคคลที่ส่งหอด
ความรู้เหล่านั้น สถาบันที่ส่งหอดความรู้ ได้เสื่อมโกร姆
เลื่อนหาย หรือล่วงลับไป พากเจาก็ไม่ศึกษา และสูญเสีย
โอกาสที่จะศึกษารุดทางวัฒนธรรมของตนเอง

เรียนรู้วิชาการตะวันตก เพื่อภูมิใจ หรือเพื่อเอามาใช้

อีกด้านหนึ่งก็คือ แม้แต่เมื่อไปศึกษาวิชาการ
ของตะวันตก เขายังมีท่าทีของการที่ว่า จะรับเขามาด้วย
อาการของความรู้สึก ที่ไม่มีความสำนึกรู้ที่จะนำมาใช้งาน
ของตัวเอง หรือเขามารับใช้ภูมิปัญญาของเจ้า

ถ้าเรามีจิตสำนึกในการศึกษา เมื่อไปเรียนวิชาการ ของตะวันตก เรายังมุ่งจะเขามาใช้งาน หรือเขามาพัฒนา เอกามาเสริมความสามารถของเรา เราจะต้องรู้จุดดีๆ จุดด้อย ของตัวเองตามที่เป็นจริง

เมื่อมองเห็นว่าเรามีอะไรดีของตัวเอง เรายังจะมี ความมั่นใจในตนเอง และมีความสำนึกระหนักอยู่ตลอด เทلا ถึงสิ่งที่มีคุณค่าที่เรามีอยู่นั้น เวลาเราไปศึกษาวิชา การตะวันตก ก็จะมีความรู้สึกอย่างหนึ่ง คือการที่จะได้เครื่องมือเครื่องใช้ หรือช่องทางใหม่ ๆ มาสำหรับการ ที่จะแสดงตนออกไป หรือที่จะเอาของดีที่มีอยู่นั้นไปทำ ให้เกิดประโยชน์ สนองความต้องการ หรือวัตถุประสงค์ ใหม่ ๆ

ขอยกตัวอย่าง เช่น เรามีดีของเรา แต่สิ่งดีของเรานี้ เราบอกใครไม่ได้ เพราะเราไม่สามารถจะพูดให้เขารู้เรื่อง หรือว่าเราไม่มีช่องทางจะถ่ายทอด เช่น ภาษาของเรานั้น เป็นต้น พอเราไปเรียนภาษาต่างประเทศมา เรายังได้ช่อง ทางที่จะเอาร่องรอยเรานี้ไปบอก ไปเล่าให้คนอื่น เข้าฟัง

ลักษณะเช่นว่านี้จะขาดไป ในเมื่อเรามีลักษณะ เป็นผู้รับและผู้ตาม

จะนั้น ทำที่ของเรานในการศึกษาวิชาการสมัยใหม่
ของตะวันตก ก็จะไม่มีลักษณะนี้อยู่ด้วย เมื่อไม่มีลักษณะ
นี้อยู่ มันก็จะมีลักษณะที่เสียตามมาอีกอย่างหนึ่ง คือการ
ที่ว่าเราจะมีความภูมิใจ ในเมื่อเราได้เรียนรู้วิชาการของ
ตะวันตกนั้น ซึ่งเราบกถือว่าเป็นความรู้ของผู้เจริญ เวลา
เราไปเรียนรู้แล้วเราจะภูมิใจ แต่เป็นความภูมิใจในแบบที่
เห็นเป็นเด่นเป็นゴ้

พร้อมกันนั้น เรา ก็มีความรู้สึกด้อยในตัวเอง ใน
วัฒนธรรมของตัวเอง ไม่อยากแสดงออกชี้งัวแงนวัฒนธรรม
ของตน แล้วต่อจากนั้นเราก็จะมีลักษณะที่ว่า ชอบเอา
ความรู้ของตะวันตกมาอวดโว กับกันเอง ด้วยความรู้สึกว่า
เราเก่งกว่าพวกราเอง คือ มองว่าเราเก่งกว่าพวกราของเรานะ
เรา ก็เลยมาอวดโว กับพวกราเอง ความรู้สึกที่ภูมิใจต่อ
เขา และอวดโวต่อพวกราเองนี้ จะยิ่งกดทับหรือบดบัง
ความคิด ที่จะนำความรู้นั้นมาใช้ประโยชน์ด้วยตนเอง ทำ
ให้ความคิดอย่างนั้นไม่ค่อยผุดโผล่ขึ้นมา เรา ก็เลยไม่มี
ทางที่จะพัฒนาตนเองให้พัฒนาความเป็นผู้ตามขึ้นมาได้
อันนี้ก็เป็นจุดหนึ่งที่เป็นข้อด้อย

จะนั้น ในการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ เช่นอย่างภาษา
ต่างประเทศเป็นต้น เรา ก็จะมีความภูมิใจที่ได้รู้วัฒนธรรม

พระวันตก รู้สึกไปที่จะได้พูดได้ใช้ภาษาなん ๆ แต่เราไม่ได้มีความคิดเชื่อมโยงในลักษณะที่ว่า เราจะเอาภาษานั้นมารับใช้สังคม รับใช้วัฒนธรรมของตนเอง ในแบบที่ว่าเรามีอะไรดีที่จะแสดงออกไป ที่จะถ่ายทอด ที่จะไปสืบสารบอกกล่าวผู้อื่น

ลักษณะที่ตรงข้ามก็คือ ถ้าหากเรามีอะไรดีของเราอยู่แล้ว เมื่อเราได้เรียนรู้อะไรจากที่อื่น เราจะรู้สึกมั่นใจยิ่งขึ้น เพราะการที่ได้ไปรู้อะไรจากเมืองนอกมา ก็เท่ากับว่าเราได้ซ่องทาง หรือได้สื่อในการที่จะแสดงตัวออกไป หรือที่จะเอาริมเร้นไปในแก้ข้างนอกได้มากขึ้น

พูดอย่างง่าย ๆ เท่าที่เป็นอยู่ มันกล้ายเป็นว่า เราเข้าของจากข้างนอกมาแข่งทับกันเอง อะไรทำงานองนี้

ถ้ายอมรับว่า เท่าที่เป็นมา เราได้ปฏิบัติในทำงานองนี้ จนกระทั่งແບะจะลีมตัว ก็ต้องรู้ตัวด้วยว่า เราจะมีลักษณะจิตใจแบบผู้รับและผู้ตาม ซึ่งจะเกิดผลเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติ และแม่ต่อบุคลิกภาพของตัวบุคคล คือ ชาวไทยแต่ละคนด้วย

นอกจากนั้นก็จะมีผลลึก ๆ ลงไปอีก เช่นว่า ทำให้ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเอาจริงเอาจัง ไม่มีความยั่นหยันเพียร ขาดความภูมิใจในตนเอง อะไรทำงานองนี้

ลักษณะดังกล่าว呢 รวมแล้วก็คือ ความรู้สึกด้อยในตนเอง และความภูมิใจที่เห็นเขาเจริญแล้วเราได้ทำตามหมายความว่า เราเมื่อความภูมิใจในการที่จะตามอย่างเขา

ลักษณะอีกอย่างหนึ่งก็คือ มีความภูมิใจตัวเองแบบที่ไม่ใช่ของจริงแท้ มีความภูมิใจแบบเทียม ๆ คือ ถ้าเขามาว่าอะไรเรา เราก็จะโกรธเป็นพีนเป็นไฟ คล้าย ๆ กับว่ารักประเต็ชชาติของเราเอง ทันทีที่ครัวว่าไม่ได้ ซึ่งไม่เป็นไปด้วยเหตุผลและภูมิปัญญา แต่เป็นไปโดยอุกาารปกป่องตนเอง หรือเป็นการแสดงออกของปมด้อย

เขารู้สึกว่า เป็นปฏิกิริยาปกป่องตัวเอง

คล้าย ๆ กับว่า รักตัวเอง รักชาติ รักประเทศของตนมาก เขาว่าอะไรไม่ได้ เป็นพีนเป็นไฟ โกรธขึ้นมาทันที แต่ที่จริงไม่ได้เป็นประโยชน์เลย อันนี้อย่าหลงเข้าใจผิดว่าเป็นความรักชาติรักสังคมของตัวเอง ด้วยความภูมิใจและมั่นใจในความมีอะไรดีของตนเอง อันนี้ไม่ใช่

นั่นนี้ เราจะต้องสร้างความรู้สึกที่ถูกต้อง ที่เป็นไปโดยสติปัญญา และโดยเหตุผล เป็นความภูมิใจที่แท้จริง

เป็นอันว่า ที่พูดมานี้คือลักษณะที่ได้เป็นมา

ที่นี่ ผลก็คือว่า ในแง่วิชาการต่างๆ ทั่ว ๆ ไป ที่เป็นเรื่องของการพัฒนาของสังคมโลกทั้งหมดนี้ หรือวิชาการต่างๆ ทั่วไปที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้านี้ บทบาทของเราก็คือการฝึกอบรมอยู่รับจากเข้าไปเรียน ฯ รวมถึงรับจากเข้าได้คิดค้นสิ่งอะไรใหม่ ๆ บ้าง เรายังคงอยู่รับจากเข้า ถ้าเขามีการบุกเบิกทางวิชาการใหม่ ก้าวลีกเข้าไปอย่างไร เรายังคงอยู่รับตามดูเพื่อจะรับจากเขาระบุรีไป

นีด้านที่หนึ่ง คือด้านทั่ว ๆ ไป

ผู้รั่งนำหน้าแม้แต่ในการศึกษาเรื่องไทย

ในด้านที่สอง ก็คือ เรื่องของตนเอง คือสังคมและภัณฑ์รวมของตนเองนี้ ไป ฯ มา กล้ายเป็นว่าผู้รั่งเป็นผู้เข้ามาศึกษา ดังที่ได้ปรากฏว่า ผู้รั่งเข้ามาริเริ่มวิจัยศึกษาเรื่องเมืองไทย เรื่องสังคมไทย ภัณฑ์รวม แม้ตลอดจนศาสนาของไทย โดยเฉพาะในยุคที่อาเซียภาคเนย์ หรืออาเซียตะวันออกเฉียงใต้ คือดินแดนแถบประเทศไทย เวียดนาม ลาว เขมร นี้ได้เป็นเวทีการเมือง และสนับสนุนในช่วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา

ในช่วงนั้น ตะวันตกโดยเฉพาะประเทศอเมริกา ได้หันมาให้ความสนใจกับดินแดนแถบนี้เป็นอย่างมาก เมื่อ

ฝรั่งเศสเริ่มรับกับเวียดนามใน ค.ศ. ๑๙๔๖ (พ.ศ. ๒๕๘๙) แล้วเมื่อนาน อเมริกาก็เริ่มเข้ามาสนับสนุน และได้เข้าพัวพันกับสังคมในเวียดนามเรื่อยมาจนกล้ายเป็นคู่สังคม ด้วยตนเอง เขาได้มาสูญเสียทรัพย์การ สูญเสียทรัพย์สินเงินทอง สูญเสียกำลังคน เอาท่ารามาดายในสังคม เวียดนามอย่างมากมาย

ระยะนั้น เหตุการณ์ทางทหารและการเมืองได้ทำให้คนอเมริกัน หรือสังคมอเมริกันทึ่งหมัด มีความสนใจต่อдинแดนແนบอาชีวاقتเนย์มาก นโยบายต่างประเทศของอเมริกันก็หันมาสนใจ ให้ความสำคัญแก่ din ແนบนี้

ในเวลานั้นก็ปรากฏว่า มหาวิทยาลัยของอเมริกาก็ให้ความสนใจนัก ก็ได้ให้ความสนใจพุ่งมาทาง din ແนบนี้ แล้วก็ได้ริเริ่มงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องประเทศนี้โดยเห็นว่า การที่จะไปรอบ ใช้กำลังคนสู้สังคมอย่างเดียวันนั้น ไม่ใช่เป็นวิธีการที่จะให้ได้ผลจริงแท้ หรือมั่นคงยั่งยืน

เขาเห็นว่าจะต้องมีการเข้าใจจิตใจของคนทางແนบนี้ รู้จักวัฒนธรรมประเทศนี้ ตลอดจนภูมิหลังที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมนั้นอย่างดี จึงจะปฏิบัติต่อคนและ

สังคมของประเทศไทยล่ามีได้ถูกต้อง จึงจะดำเนินการทางการเมืองได้ถูกต้อง และจึงจะสามารถเข้าชนะได้อย่างแท้จริง

ฉะนั้น พร้อมกับการรบและการเมือง อีกด้านหนึ่ง ก็มีการวิจัยทางวิชาการด้วย แล้วก็ปรากฏว่าถึงกับมีการตั้งสถาบันเพื่อศึกษาเรื่องอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ หรือ Southeast Asian Studies ขึ้น ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยคอร์เนล ก็มี Department of Asian Studies (ตอนที่ตั้งโครงการใหม่ ยังเป็น Department of Far Eastern Studies) ซึ่งได้ตั้ง Southeast Asia Program ขึ้นมา ใน ค.ศ. ๑๙๕๐ (พ.ศ. ๒๕๓๓) เพื่อศึกษาเรื่องของอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้กันโดยเฉพาะเลย ทั้ง ๆ ที่มหาวิทยาลัยนี้ก็มี Department of Anthropology ซึ่งศึกษาทางด้านนี้มากอยู่แล้ว

ทางภาควิชามานุชยวิทยา ของมหาวิทยาลัยคอร์เนลได้ให้ความสนใจศึกษาเรื่องนี้อยู่แล้ว ก็มาประสานกับโครงการ Southeast Asia ด้วย ผลงานของภาควิชามานุชยวิทยานี้ มีเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยอยู่มากมาย ในระยะนั้น

เมื่อปลายปี ค.ศ. ๑๙๖๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔) สหรัฐได้ตั้งโครงการอาสาสมัครสันติภาพหรือ Peace Corps ขึ้น มหาวิทยาลัยนอร์ทเเชร์รอนอิลลินอยส์ ได้เป็นศูนย์แห่งหนึ่งที่ฝึกอบรมอาสาสมัครเหล่านี้ สำหรับกลุ่มที่จะส่งมาไทย และมาเลเซีย ต่อมาอีก ๒ ปี คือ ค.ศ. ๑๙๖๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ณ ที่มหาวิทยาลัยนอร์ทเเชร์รอนอิลลินอยส์นี้ ก็ได้มีการตั้ง Center for Southeast Asian Studies ขึ้น ซึ่งก็ยังมีอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน ศูนย์แห่งนี้ให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องราวของอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้

ในช่วงเวลาใกล้กันก่อนนั้น ที่มหาวิทยาลัย Yale ซึ่งมีชื่อเสียงมาก ก็จัดให้มีการศึกษาวิชาเกี่ยวกับเรื่องราวของอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ และได้จัดตั้งกิจการที่เรียกว่า Council on Southeast Asian Studies

นอกจากนั้น ก็ได้มีการตั้ง Center for Southeast Asian Studies ขึ้นที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลายแห่ง คือ ที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน(ที่เมดิสัน) ที่มหาวิทยาลัยอา瓦าย ที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (เรียกว่า Southeast Asian Center) ที่มหาวิทยาลัยอะริโซนา (เรียกเป็น Program) ที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน (ที่แอนน์ อาร์เบอร์) ที่มหาวิทยาลัย

แคลิฟอร์เนีย (ที่เบอร์คลี; แต่ที่นี่และที่มิชิแกนเรียกว่า
Center for South and Southeast Asian Studies)

ล่าสุดเมื่อ ๒-๓ ปีนี้เอง ก็มีการตั้ง The Northwest Regional Consortium for Southeast Asian Studies ขึ้นเป็น องค์กรร่วมงานกันระหว่างมหาวิทยาลัยวอชิงตัน กับมหาวิทยาลัยโคลาจัน และมหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบียใน קנนาดา

รวมแล้วเวลานี้ มีศูนย์ศึกษาเรื่องอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในอเมริกาประมาณ ๙ มหาวิทยาลัย ศูนย์แต่ละแห่งอาจจะเน้นหรือดำเนินภารกิจศึกษาแยกประเทศกันไป เช่น ที่มหาวิทยาลัยอะริโซนา เน้นเรื่องพม่า ที่มหาวิทยาลัยโคลาจันเน้นเรื่องมาเลเซีย ที่คอนซอร์เดียมที่ตั้งใหม่นเน้นเรื่องเขมรและไทย ดังนี้เป็นต้น และน่าจะลองสำรวจว่าศูนย์เหล่านี้ ได้ทำการศึกษา จริงเกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนา กันไปแค่ไหนเพียงไร

ความจริง ว่าโดยทั่วไป ฝรั่งก็มีความสนใจเรื่อง ของตะวันออกมาก่อน ๆ แต่ว่ายังกว้าง ๆ อญี่ เพราะเขา ได้เห็นว่า จะต้องมีการส่งเสริมความเข้าใจอันดีเพิ่มขึ้น ระหว่างตะวันตกกับตะวันออก ดังที่เราได้เห็น East-West

Center ที่มหาวิทยาลัยขaway (ตั้งใน ค.ศ. ๑๙๖๐ คือ พ.ศ. ๒๕๐๓)

แม้ทางประเทศตะวันตกอื่น ก็มีการขยายเข้าขึ้นในเรื่องนี้ อย่างประเทศเดนมาร์ก ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ก็มี Scandinavian Institute of Asian Studies ที่กรุงโคเป่นไฮเกน ขณะนี้ก็ทำงานเรื่องนี้อยู่ มีงานวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และเรื่องของอาเซียนอยู่เช่นกัน

อย่างมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ ก็มีห้องสมุดภาษาไทย จนถึงขนาดที่ว่า เขาต้องการให้มีหนังสือไทยทุกเล่ม เท่าที่ออกในเมืองไทย มีการหาสำนักพิมพ์ หรือร้านขายหนังสือ ให้ช่วยทำธุระด้านนี้แทนเขา จะมีหนังสืออะไรออกมากในเมืองไทย ไม่ว่าเรื่องอะไร นำสนได้ ไม่นำสนใจ มีสาระ ไม่มีสาระ ให้ส่งไปเถอะ หนังสืองานศพก็ให้ตามหาส่งไป

จะนั้น เราไม่รู้ตัวหรอกว่า มีมหาวิทยาลัยอย่างเช่น คอร์เนลล์ตามดูเราอยู่ตลอดเวลา เพราะจะนั้น เราไปที่มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ อาจจะเห็นหนังสือไทยที่หาไม่ได้ในเมืองไทย

อย่างที่มหาวิทยาลัยนอร์ทเ瑟์นอิลลินอยส์ เมื่ออาทิตมาไปใน พ.ศ. ๒๕๑๕ (ค.ศ. ๑๙๗๘) เขานำไปดู

ห้องสมุดของเข้า และซื้อให้ดู บอกว่า เขามีไมโครฟิล์มถ่ายหนังสือพิมพ์รายวันของไทยเก็บไว้ หนังสือพิมพ์รายวันของไทยทุกฉบับอยู่ในไมโครฟิล์มของเข้า แต่ตอนนั้นมันหลายปีแล้ว เป็นระยะที่กำลังมีเรื่องสงครามในเวียดนามเต็มที่ เป็นระยะที่บอกเมื่อสักครู่ว่าอาเซียนจะเปิดประเทศวันออกเฉียง ให้กำลังเป็นเวทการเมืองและสนับสนุนของฝรั่ง ของตะวันตก ของอเมริกัน เขายังได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

เรื่องของเมืองไทยที่ฝรั่งศึกษา ก็จึงได้มีมากมายขึ้นในตอนนั้น เราจะเห็นหนังสือเกี่ยวกับมนุษยวิทยาที่ศึกษาเรื่องไทยในแง่มนุษยวิทยา ศึกษาในแง่ประวัติศาสตร์ และหนังสือผลงานวิจัยเรื่องทั่วไปของ Southeast Asian Studies ในด้านต่าง ๆ มีขึ้นมากมาย

ชื่อนักวิชาการ ที่มีความโด่งดังปรากฏจนถึงปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะท่านที่ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับเรื่องเมืองไทยไว้มากบ้างน้อยบ้าง บางท่านก็ล่วงลับไปแล้ว บางท่านก็ยังมีชีวิตอยู่ เช่น Lauriston Sharp, Thomas Kirsch, William Skinner, A.B. Griswold, David K. Wyatt, Charles F. Keyes, Donald K. Swearer, S. J. Tambiah, Frank E. Reynolds, Steven Piker เป็นต้น

ท่านเหล่านี้ให้ความสนใจแก่ เรื่องของสังคมไทย และวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องสำคัญ เรื่องหนึ่งที่เด่นอยู่ในการศึกษาของท่านเหล่านี้ก็คือ เรื่องของพระพุทธศาสนา

จะรู้ดีในเรื่องไทย ก็ต้องเข้าใจพระพุทธศาสนา

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสังคมไทย หรือวัฒนธรรมไทยนั้น สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ เรื่องพระพุทธศาสนา ยกตัวอย่างเช่นเราอาจจะไปอ่านหนังสือของ S. J. Tambiah ซึ่งเป็นprofessorที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ในอังกฤษ ต่อมาย้ายไปสอนที่มหาวิทยาลัยชิคาโกในสหรัฐฯ แล้วไปประจำที่يار์วาร์ดปัจจุบันนี้ เข้าใจว่ายังคงเป็นprofessorในวิชามนุษยวิทยาอยู่ที่มหาวิทยาลัยيار์วาร์ด

ท่านผู้นี้ได้เข้ามาศึกษาวิจัยในเมืองไทยหลายหน้าปอยตั้งแต่นั่นจนกระทั่งแก่ บางทีอยู่ตั้งหลายปี ไปหาชาวบ้านในหมู่บ้าน มาทำวิจัยแบบ postdoctoral research คือ เป็นงานวิจัยของผู้ผ่านปริญญาเอกไปแล้ว ท่านผู้นี้ได้ทำมาแล้วหลายเรื่อง แต่ละเรื่องเป็นหนังสือเล่มใหญ่ ๆ ทั้งนั้น เช่น Buddhism and the Spirit Cults in Northeast Thailand ตอนเข้ามาทำวิจัยเรื่องนี้ได้อยู่เมืองไทยถึง

๓ ปี ต่อมา ก็ทำวิจัยเขียนเรื่องในญี่ปุ่นภาษาอีกเล่มหนึ่ง ชื่อ
ว่า World Conqueror and World Renouncer ซึ่งหมายถึง
พระพุทธศาสนา

World Conqueror ผู้พิชิตโลก ก็คือ พระเจ้าจกร
พรอดิ และ World Renouncer ผู้สละโลก ก็คือ พระพุทธเจ้า
แต่ทั้งสองคำนี้รวมกันแล้ว ก็หมายถึงพระพุทธเจ้านั่น
เอง ในฐานะที่ทรงเคยได้รับพยากรณ์ตอนที่ประสูติว่า
จะได้เป็นพระเจ้าจกรพรอดิ หรือไม่ก็เป็นพระพุทธเจ้า
การที่เข้าเอาจานีมามาตั้งเป็นชื่อหนังสือ แสดงถึงสาระ
สำคัญที่มีเรื่องของพระพุทธศาสนาเป็นหลัก โดยแสดง
ถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย การเมือง
ไทย หรือวิถีทางการของระบบการปกครองของไทย
เป็นหนังสือในญี่ปุ่นที่เดียว

ต่อจากนั้นก็ยังมีอุภมากอิก คราวหลังนี้เป็นเรื่อง
เกี่ยวกับ Amulets คือเกี่ยวกับเรื่องพระเครื่อง หรือพวง
วัตถุมงคล ก็เป็นเรื่องในญี่ปุ่นหนังสือเล่มหนาที่เดียว เป็น
การศึกษาเรื่องของสังคมไทย ในแง่ของมนุษยวิทยาอีก
เล่มหนึ่ง

ขอยกอิกตัวอย่างหนึ่ง จากรายชื่อนักวิชาการชั้น
บนนั้น Professor Donald K. Swearer เป็นผู้ที่รักเมืองไทย

มากคนหนึ่ง ชอบมากอยู่เมืองไทย พูดไทยได้ดี มักหาโอกาสมาพัก และทำงานศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเมืองไทย ท่านผู้นี้เขียนหนังสือไว้เกี่ยวกับเมืองไทย และพุทธศาสนา หลายเล่ม แม้จะเป็นเล่มเด็ก ๆ เป็นส่วนมาก แต่ก็เป็นงานทางวิชาการที่ควรสนใจ จะไม่พูดอะไรมาก เพียงแต่ให้ถูกรายชื่อหนังสือบางเล่มของท่าน แม้หนังสือของท่านผู้นี้จะเน้นแง่พุทธศาสนามากกว่าสังคมไทย แต่ก็เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า นักวิชาการชาวตะวันตกมองสังคมไทย อย่างไร ประพุทธศาสนาอย่างไร หรือว่าเข้าห็นว่าการศึกษาพระพุทธศาสนา มีความสำคัญ หรือจำเป็นต่อการที่จะเข้าใจสังคมไทย และรากฐานของความเป็นไทย อย่างไร อาจเพียงถูกรายชื่อหนังสือบางเล่มที่พอดามหาชื่อได้ใกล้มือ

- *Buddhism in Transition, 1970*

- *Toward the Truth, 1970*

- *Secrets of the Lotus, 1971*

- *Wat Haripunjaya, 1976*

- *Buddhism, 1977*

- *Buddhism and Society in Southeast Asia, 1981*

ยกตัวอย่างเช่น หนังสือบางเล่มของท่านอื่น ๆ มา บ้างพอให้เห็นภาพทั่ว ๆ ไป เช่น

- *Change and Persistence in Thai Society*, edited by Skinner and Kirsch, 1975
- *Religion and Legitimation of Power in Thailand, Laos, and Burma*, edited by Bardwell L. Smith 1978
- *Buddhist Monk, Buddhist Layman*, Jane Bunnaag, 1973
- *Monks and Magic*, B. J. Terwiel, 1975

การที่ไปร์เฟลเชอร์ Frank E. Reynolds กับภรรยา แอลไดร์กุมิพะร่วงเป็นภาษาอังกฤษ (The Three Worlds of King Ruang, 1982) ก็คือ การที่ James B. Pruess แปล ตำนานพระธาตุพนม (The That Phanon Chronicle, 1976) ก็คือ การที่ ไปร์เฟลเชอร์ Swearer กำลังแปลคัมภีร์ตามเทวี วงศ์ เป็นภาษาอังกฤษอยู่ก็ และกรณีอื่น ๆ ท่านองเดียว กันนี้ก็คือ ย้อนมิใช่เพียงเพราหนังสือหรือคัมภีร์เหล่านี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่เพราท่าน เหล่านั้น และสถาบันของท่านเหล่านั้นมองเห็นคุณค่า และความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโดย เนื่องจากสิ่งที่เป็นรากฐานของความคิดเห็นใจของคนไทยและ สังคมไทย ที่จะสืบทอดมาได้ในหนังสือหรือคัมภีร์เหล่านั้น

สำหรับผลงาน และการวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมล้วน ๆ โดยตรง ก็มี

มากมาย แต่จะไม่พูดถึงในที่นี้ เพราะควรจะแยกเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก

กwarที่เข้าทำวิจัย และเขียนผลงานวิชาการเหล่านี้ ก็แน่นอนว่า เพื่อความรู้ความเข้าใจประเทศที่เข้าเกี่ยวข้อง ซึ่งในกรณีนี้ก็คือสังคมไทยของเรา และกลุ่มประเทศที่เรียกว่าอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ได้เช่น บางกรณีก็เป็นผลงานอิสระ บางกรณีมุ่งความสนใจทางด้านศาสนา แต่บางกรณี หรือบางท่านโดยไปถึงนโยบายของประเทศชาติในทางการเมืองด้วย พูดง่าย ๆ ก็คือผลประโยชน์ของประเทศชาตินั่นเอง

ถ้าว่ากันไปแล้ว ก็ไม่ใช่ความรู้ที่บริสุทธิ์แท้เสมอไป ในแง่ของการวิจัยนั้น เราต้องการความรู้แท้ ๆ ที่เป็นกลาง ๆ บริสุทธิ์ แต่ผลที่จะเอาไปใช้ อาจจะมีแง่ที่ไปทางการเมืองปนอยู่ด้วย จะนั้น มันก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประเทศชาติ การเมือง นโยบายและปฏิบัติการต่าง ๆ ออยู่ด้วย แม้ว่ามหาวิทยาลัยจะคงรักษาความเป็นอิสระทางวิชาการไว้ แต่เขาก็มีวิธีการที่จะใช้ผลงานและบุคคลผู้เชี่ยวชาญให้เป็นประโยชน์

ในระยะต่อมา พอกาเตียตะวันออกเฉียงใต้ลดความสำคัญในทางการเมืองลงไป บทบาทของอเมริกัน

น้อยลงไป ก็ปรากฏว่า บทบาทของนักวิชาการตะวันตก
บทบาทของสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง
กับการวิจัยในสังคมແດบນนี้ก็รู้สึกจะเพลาลงไปด้วย อายุ
น้อยในเมืองความกระตือรือร้นที่ปรากฏออกมายานอก อัน
นี้ก็เป็นเรื่องที่น่าสังเกต (แต่ในความเป็นจริงที่ลึกลงไป
ภูมิภาคແດบນนี้ยังคงมีความสำคัญมาก และกำลังทวี
ความสำคัญขึ้นในบางด้านด้วยซ้ำ เช่น ในทางเศรษฐกิจ
เป็นต้น พร้อมกันนั้นความสนใจทางวิชาการ และการวิจัย
ก็ยังคงดำเนินอยู่เรื่อยมา)

นี่ก็เป็นเรื่องที่ทำให้เราได้เห็นว่า ในสังคมตะวัน
ตกเขาได้หันมาสนใจเรื่องของไทยเรามากมาย จนกระทั่ง
จะกล่าวเป็นว่า เดียวนี้เข้าอาจจะรู้มากกว่าเราในเรื่องของ
ตัวเราเอง

การวิจัยสังคมไทย: ทำไมต้องรู้จักตัวเอง

ที่นี่ลองหันมาดูคนไทยเราเองบ้าง เราพูดถึงหลัก
การได้ว่า การที่จะพัฒนาประเทศชาติหรือสังคมเราให้ได้
ผลดีนั้น ควรจะมีลักษณะการปฏิบัติที่เป็นเรื่องของการมี
สติสัมปชัญญะอยู่ในตัวของเรา

ประการแรก ก็คือ เรายังจะต้องรู้จักตัวเอง หรือ สังคมของตนเองให้ดี

ก็คือ การที่เราจะต้องรู้จักตัวเองให้ดีนั้น จะเห็นได้จาก เหตุผลในการตอบคำถามที่ว่า ใครเล่าที่เราจะพัฒนา? ก็คือตัวเรา หรือผู้ดูง่าย ๆ ก็คือ สังคมของเรา

เราก็ใช้วิชาการต่าง ๆ เราทำกิจกรรมอะไรต่าง ๆ ก็เพื่อพัฒนาตัวเรา เพื่อพัฒนาสังคมของเรา เมื่อเราจะ พัฒนาตัวเรา หรือพัฒนาสังคมของเรา เราเกิดต้องรู้จักตัวเรา รู้จักสังคมของเรา รู้สึก รู้ปัญหา และรู้เหตุปัจจัยที่เป็น มานในตัวเรา

ถ้าเราไม่รู้จักตัวเราเอง เราจะพัฒนาได้อย่างไร? อย่างน้อยเราจะต้องรู้จักฐานที่ตั้งของเรา สภาพที่เราเป็น อยู่ และจุดยืนของเราในบัดนี้ก่อนที่จะก้าวต่อไป ว่าขณะ นี้เรายืนอยู่ที่ไหน เราสามารถได้แค่ไหน ถ้าเราไม่รู้จักตัวว่า ยืนอยู่ที่ไหน แล้วเราจะก้าวต่อไปได้อย่างไร อันนี้ก็เป็น แต่ที่หนึ่ง คือในเบื้องต้นรู้สึกที่เป็นอยู่เพื่อจะก้าวต่อไป ให้อย่างถูกต้อง และมั่นคง

แล้วก็สอง คือ ในเมืองการรับความจริงจากข้างนอก เอกมาปรับใหเข้ากับตัวเรา

ในเมื่อเรายอมรับว่า ประเทศอื่น โดยเฉพาะ
ประเทศตะวันตก มีความเจริญก้าวหน้าในทางวิชาการ
มากต้องการอาชีวศึกษาของเขามาใช้ ในการที่จะเขามาก
ให้นี้ เราต้องพยายามใช้กับตัวเรา ต้องปรับให้เข้ากับตัวเรา
ให้ได้ และถ้าเราไม่รู้จักตัวเรา เราจะเข้าของใหม่มาปรับ
ให้เข้ากับตัวเราได้อย่างไร?

ถ้าปรับไม่เข้า มันก็ไม่เกิดผลเป็นความเจริญที่แท้จริง ความเจริญนั้นก็เป็นเพียงเปลือกหุ้มอยู่ข้างนอก ที่ไม่เข้าถึงเนื้อตัว เรียกว่ายัง ๆ ว่ามันไม่ปอยซึมเข้าไปในเนื้อตัว

เมื่อมันไม่ปอยเข้าเป็นเนื้อตัว แล้วมันก็เข้ากันไม่ได้ เหมือนกับอาหาร ถ้าผ่านเข้าไปในท้องแล้วไม่ปอยจะเป็นอย่างไร มันก็กล้ายเป็นอาหารที่เป็นพิษ หรืออาหารที่ทำให้ท้องเสีย ทำให้ห้องอืด ทำให้เสียสุขภาพ

ถ้าจะให้เกิดผลที่แท้จริงแก่สังคม แก่ประเทศชาติ ของเรารา เราต้องปอยเข้ามาในตัวเราให้ได้ เหมือนอาหาร ที่จะบำรุงเลี้ยงตัวเรา ก็ต้องปอยเข้ามาเป็นเนื้อตัวของเรา จะนั้น จะเอาของดีบ ๆ จากเมืองนอกมาใส่เมืองเรานี้ไม่ได้ผลแท้จริง

เหตุผลอีกอย่างหนึ่ง ที่ว่าทำไมจะต้องรู้จักตัวเรา และสังคมของเรา พูดอย่างง่าย ๆ ในแง่ที่สาม คือ ในแง่ที่

เราจะนำวิชาการนั้นมาใช้ให้ได้ผล ในบริบทของสังคม และวัฒนธรรมไทย อย่างน้อยเมื่อเราไปศึกษาวิชาการแต่ละอย่าง จะไปศึกษาเศรษฐศาสตร์ก็ตาม ศึกษารัฐศาสตร์ ก็ตาม ศึกษาวิชาการอะไรก็ตาม เวลาเขามาใช้ เราสามารถใช้ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย

ฉะนั้น เราจะให้ได้ผล เราจะต้องรู้จักบริบทและสภาพแวดล้อมที่เราจะเอามาใช้ เราจึงจะใช้ได้ผลดี

นี่ก็เป็นประการที่หนึ่ง คือ ในการที่จะพัฒนาประเทศชาตินี้ จำเป็นที่เราจะต้องรู้จักตัวเอง

การวิจัยสังคมศาสตร์เข้าจริง จึงจะอาจากเข้าได้

ต่อไป ประการที่สอง จะต้องรู้จักผู้ที่เรารับนับถือ ว่าเจริญ ที่เราจะไปเอาอย่างนั้นด้วย

เมื่อเราไปติดตาม ไปเอาอย่างเขา เพื่อจะเราเห็นว่า เขาเจริญ ก็คิดว่าเรารู้จักเข้าแล้ว คืออย่างน้อยเรารู้ว่าเข้าเจริญ แต่การที่รู้ว่าเข้าเจริญนั้น ไม่ใช่เป็นการรู้จักที่แท้จริง การรู้จักตัวเขายังไงแท้จริง คือรู้ตัวเข้าดี รู้ลึกเข้าไปทั้งภายในและใจ รู้จนกระทั่งถึงว่าที่ว่าเข้าเจริญนั้น เข้าเจริญด้านไหน? แล้วมีไหมด้านที่เข้าไม่เจริญ?

ถึงแม้ว่าเขากจะเจริญ แต่เราต้องดูให้รู้ทั้งด้านที่เขาเจริญและไม่เจริญ รู้ด้วยเข้าถ้วนทั่วรอบด้าน จนเห็นทั้งส่วนที่เขาเจริญ ส่วนที่ขาดดิ และส่วนที่เขาย่อหย่องบกพร่อง ว่าແงในนัด้านไหนดี ແงในนัด้านไหนบกพร่องอยู่ เนื่นเข้าไปถึงหลังจาก ในส่วนที่เขากำลังเสื่อมหรือมีແงที่จะเสื่อมต่อไป

ด้านไหนที่ว่าเข้าเจริญ ก็ต้องดูต่อไปอีกว่าที่เข้าเจริญในส่วนนั้นเป็นเพราะเหตุปัจจัยอะไร อาจจะต้องศึกษาลึกลงไป ถอยหลังไป อาจจะถึง ๑๐, ๒๐, ๓๐, ๔๐, ๕๐, ๖๐ ปีก็ได้ ศึกษาเจาะลึกลงไป และทางด้านเสื่อม ก็เช่นเดียวกันต้องดูว่าเขามีปัญหาอะไรบ้าง เข้าเสื่อม เพราะอะไร

แล้วก็จับมาเรื่อมโยงจากอดีต จนถึงปัจจุบัน ในແของเหตุปัจจัย พร้อมทั้งมองเห็นแนวโน้มในอนาคตด้วยว่า แนวโน้มที่จะเป็นต่อไป จะเจริญหรือเสื่อมด้านไหน อันนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งของการรู้จักประเทคโนโลยีสังคม ที่เราไปนับถือ หรือไปเอกสารย่างเข้า

ต้องรู้จักเข้าจริง จึงจะเจริญอย่างเข้าได้ จึงจะเข้าจากเข้าได้จริง คือ จึงจะรู้ว่าอะไรของเขานี่ที่เราควรเอา และอะไรที่ไม่ควรเอา ไม่ใช่เนื้อเข้าเจริญ ยิ่งตามเข้าไป

ก็ได้แต่เงา หรือตัวเรา自己的เสื่อม

นอกจากประเทศเจริญ ที่เราชอบเอาอย่างแล้ว การศึกษาวิจัยจะต้องเอาใจใส่ประเทศข้างเคียง ที่อยู่ใกล้ชิดด้วย เรียกว่าต้องให้อ่ายในสายตาอญญาemos ซึ่งจะทำให้ได้คติ บทเรียน และความรู้ประกอบเป็นคันมาก

การมองภาพรวมของสังคมโลก: เพื่อความเท่าทันที่แท้จริง

ต่อไป ประการที่สาม ที่กล่าวมานั้นคิดว่ายังไม่พอ จะต้องมาถึงประการที่สาม คือ รู้เท่าทันความเจริญใหม่ๆ ทั้งหมด มองเห็นภาพรวมของสังคมโลก หรืออาชยธรรม ของโลก ว่ามีความโน้มเอียงอย่างไร มีปัญหาใหม่ๆ อะไรเกิดขึ้นบ้าง ทิศทางใหม่ๆ ของการพัฒนาเป็นอย่างไร

เดียวันนี้มีการพูดกันว่า หมวดยุคของการพัฒนาแล้ว เข้าบกอกว่าการพัฒนาที่ทำมานั้นมันเกิดโทษมาก ฉะนั้น จึงบอกว่าปิดเสียที่ยุคพัฒนา ต่อไปจะเปลี่ยนยุคใหม่ หรือเปลี่ยนวิธีการพัฒนา กันใหม่ แต่ยุคใหม่นี้ยังไม่มีชื่อที่แน่นอน จึงมีการเรียกชื่อกันต่างๆ ซึ่งยังไม่ลงตัวเป็นอย่างเดียวกัน

โดยเฉพาะที่สำคัญ นอกจากรู้เท่าทันสถานการณ์ หรือความเป็นไปต่อไป และรู้เข้าใจเหตุปัจจัยของมันแล้ว

เราจะต้องหันต่อความรู้และความคิด ของคนชั้นนำทาง
ความคิดของประเทศที่เจริญที่สุด

อันนี้สำคัญมาก จะต้องจับจุดให้ดี

ตอนนี้เราจะต้องจับจุดยอด บางที่เรามัวไปตามสิ่ง
ที่ฝรั่งเขาไว้จัยเข้าพูดกันมาตั้ง ๒๐ ปีมาแล้ว เป็นความรู้
เก่า ๆ ฝรั่งเขาเดินไปถึงไหนแล้วเราต้องตามให้ทัน จับ
จุดยอดเลยว่า ตอนนี้ใครเป็นชั้นนำ ชั้นยอดของฝรั่งของ
ประเทศที่พัฒนาแล้ว ผู้ที่มีความคิดชั้นยอดและนำที่สุด
ขณะนี้มีความคิดอย่างไร เราจะต้องตามให้ทัน

อันนี้ถือเป็นจุดสำคัญ ว่าเราต้องหันต่อความคิด
ความรู้ของคนชั้นนำทางความคิด ทางปัญญา ของประ^๑
เทคโนโลยีที่สุด

เวลา ๑ ในขั้นนี้ยังถือว่าอยู่ในขั้นรับและตาม
แต่ก็ตามได้ทัน คือรับบ้าง ตามบ้าง ได้แค่อย่างดีก็ตามทัน
รู้เข้า รู้เรา รู้เท่าทันทั้งโลก
แล้วก้าวไปอยู่ในกลุ่มของผู้นำ

ที่นีมันน่าจะมีอีกขั้นหนึ่ง คือ ถ้าจะให้ดีต้องถึงขั้น
นำ หรือมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์อารยธรรมของโลก
ร่วมแก่ปัญหาของโลกด้วย

เราก็จะก้าวออกไป คือไม่ใช่เป็นสังคมที่ตามเข้า
หรืออย่างที่ว่ามีความรู้สึกด้อยอัญเชิญไป ทำอย่างไรเรา
จึงจะก้าวเข้าไปอยู่ในวงของกลุ่มนั้น ที่จะคิดแก่
ปัญหาของโลก พูดง่าย ๆ ว่า มีดีอะไรที่จะให้แก่เข้าบ้าง
ซึ่งอันนี้จะนำไปสู่การสำรวจตัวเอง และถ้าทำได้สำเร็จ
เมื่อสำรวจตัวเองแล้ว เห็นว่ามีอะไรดีอยู่บ้าง ก็จะเกิด
ความภูมิใจ มั่นใจในตัวเอง แล้วจะพาไปสู่ความเป็นผู้
นำได้

ขณะนี้เรามีค่อยรู้สึกต่อการที่ว่า เรา มีดีอะไรบ้าง
หรือเปล่า เพราะเราไม่เคยคิด หรือไม่เคยที่จะมอง
จากนั้น ก็นำไปสู่ขั้นต่อไปที่ว่า เราจะต้องทำอะไร
จะเป็นผู้นำ ก็ต้องมีอะไรที่จะให้

ก่อนจะพูดต่อไป ขอทบทวนว่า เท่าที่พูดมาแล้ว
ประการที่หนึ่ง ก็คือ จะต้องศึกษาสังคมวัฒนธรรมใน
ระบบของตนเอง ให้รู้จักและเข้าใจตนเองให้ดี แต่เคนี้
ยังไม่พอ นอกจากจะศึกษาให้เข้าใจสังคม วัฒนธรรม
มรดกของตนเองแล้ว จะต้องมีการเปลี่ยนจิตสำนึกจาก
ความเป็นผู้รับ และผู้ตาม มาเป็นผู้นำ และเป็นผู้ให้

ขั้นนี้จะต้องขออ้ำ

การศึกษาในยุคต่อไปของประเทศไทยนี้ น่าจะให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนจิตสำนึก เพราะคงจะต้องยอมรับว่าเดียวันเรามีลักษณะจิตใจแบบผู้รับและผู้ตาม จนกระทั่งไม่ลืมหลืมตา ฝังลึกจนกระทั่งทำไปโดยไม่รู้สึกตัวเลย

ฉะนั้น จะต้องดื่นขึ้น แล้วก็เตือนกัน แล้วก็พยายามฝึกฝนกันขึ้นมา พัฒนา กันขึ้นมา ให้มีจิตสำนึกที่จะเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้ เริ่มจากการหันมาดูว่าเรามีอะไรที่จะให้แก่เขาได้บ้าง ใน การที่จะทำอย่างนี้ ก็ต้องมีการศึกษาให้รู้เท่าทันเข้าด้วย โดยเฉพาะวุฒิเหตุปัจจัยของเข้า อย่างที่กล่าวมาแล้วเมื่อกี้นี้

ส่วนการศึกษาเขานี้ ไม่ใช่ศึกษาแต่เพียงว่าเข้าเป็นอย่างไรเท่านั้น การศึกษาเหตุปัจจัยของเขานี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ว่าทำให้เขาจึงเป็นอย่างนี้ อย่างที่บอกเมื่อกี้ว่า ถ้า ฝรั่งไม่ใช่ดูแลเดียวนี้ จะต้องถอยหลังไปดูนาน ๆ ดูให้ลึกซึ้ง ดูแม้แต่ส่วนที่ตัวเขาเองก็ไม่ได้ดู อันนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเขาก็เราในส่วนที่เราเองก็ไม่ได้ดูตัวของเรารด้วย

แล้วก็ศึกษาให้รู้เท่าทันประเทศไทยอีน โดยเฉพาะเน้นประเทศพัฒนาแล้ว ที่เราเอาเป็นตัวอย่าง และประเทศข้างเคียง พร้อมทั้งประเทศที่มีสภาพในระดับเดียว

กับเรา รู้เท่าทันกระแส แนวโน้มของโลก และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาปัจจุบัน อย่างที่บอกมาแล้ว

ตอนนี้แหล่งจึงมาถึงการที่จะหันมาดูศิลปะและวรรณกรรม แล้วยอดกของตัวเอง ในขั้นที่สอง คือการศึกษาเรื่องที่ตนมีอยู่ ในแต่ที่จะคาดไปเพื่อແກ່ຜູ້ອື່ນບ້າງ หรือເກາໄປໃຫ້ປະໂຍບັນ

นี่เป็นการมองในแง่มุมต่าง ๆ ที่เราจะต้องหัน คือต้องรู้จักตัวเอง ต้องรู้เท่าทันเขา และต้องรู้เท่าทันโลก

ถึงแม้จะไม่พูดถึงเรื่องของตัวเราเอง ถ้าเราจะศึกษาวิชาการสมัยใหม่ และทำงานวิจัยในวิชาการสมัยใหม่นั้น เรายังจะต้องตั้งเป้าหมายให้ชัดว่า เมื่อจะทำการวิจัยวิชาการสมัยใหม่ เราจะต้องทำให้ได้ถึงขั้นที่มีอะไรใหม่ ๆ ที่ดีกว่าที่ฝรั่งทำไว้ด้วยซ้ำ คือมีอะไรใหม่ ๆ ให้แก้วิชาการนั้น ๆ แม้แต่ที่ฝรั่งก็ยังไม่ได้ทำ ยังนี้จึงจะเป็นส่วนร่วม ที่จะเสริมให้แก่อารยธรรมของโลกอย่างแท้จริง ไม่ใช่แต่เพียงว่าจะให้ได้อะไรใหม่ ๆ แก่ตัวเราเอง ซึ่งมันอาจจะไม่เหมือนสำหรับวงวิชาการนั้น ๆ ทั้งหมดในโลกก็ได้

การวิจัยที่มักถูกมองข้ามไป:

วิจัยเพื่อนำหลักวิชามาใช้ในสังคมไทย

อีกอย่างหนึ่งก็คือ การวิจัยวิชาการสมัยใหม่ที่มาจากตะวันตกนั้น นำจะเน้นการวิจัยแห่งหนึ่งก็คือ การวิจัยในแห่งของการนำวิชาการนั้น ๆ แต่ละอย่างแต่ละสาขา เข้ามาใช้ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย ซึ่งอันนี้ดูเหมือนว่า จะไม่ค่อยมีการวิจัย เพราะเวลาวิจัย เรายกคิดแต่ว่าจะวิจัยในเนื้อหาของวิชาการนั้น ๆ ไป เรื่อย ๆ ล้วน ๆ โดยไม่ได้คุยก็ต่อว่ามันอาจจะผิดถูกกัน เข้ากันไม่ได้กับสังคมไทย ยังพยายามใช้ประโยชน์ไม่ได้

ที่นี่ลองวิจัยในแห่งจะเอาวิชาการนั้น ๆ มาใช้ในบริบทของสังคมไทย อันนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ และจะเป็นประโยชน์ได้จริง

คนไทยไปวิจัยเรื่องไทย ฝรั่งก็ชื่น “ไทยก็ชอบ”

ต่อไปนี้ก็เข้าสู่ข้อพิจารณาที่ว่า เราควรจะต้องทำอะไร ในระยะที่แล้วมา อาจจะถือว่าเราได้ประมาณที่ไปประมาณจนกระทั่งว่า ลักษณะที่เป็นผู้รับและผู้ตามนั้น ปรากฏออกมามากถึงขนาดที่ว่า แม้แต่เรื่องของไทยเองนี้ คน

ไทยยังต้องไปเรียนที่เมืองนอกอย่างวังน้อยเราอย่างจะต่อ
ปริญญาโท ปริญญาเอก แม้แต่เรื่องประวัติศาสตร์ไทย จะ
ให้เป็นที่ยอมรับกันดี บางที่เราต้องไปเรียนที่อเมริกา เช่น
อาจจะต้องไปต่อที่คอร์เนลลูนิเวอร์ชิต ในสหรัฐอเมริกา

แต่ก็ต้องยอมรับความจริงอันนี้ ซึ่งเป็นอีกข้อหนึ่ง
ที่แสดงว่าเข้าได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยจริงจังในเรื่องของเรานี่

ที่นี่ เวลาคนไทยเราไปทำปริญญาที่ประเทศ
อเมริกา ทำปริญษาขั้นสูง มีการวิจัยเพื่อปริญญาเอก ฝรั่ง
มักชอบให้เราทำวิจัยเรื่องเมืองไทย และเราก็ชอบ

ทำไม่เจ็บ ทำไม่เจ็บ

ฝรั่งชอบ เพราะเราคนข้อมูลอะไรต่างๆ ให้เข้า ช่วย
ให้เข้าได้ข้อมูลจากเราไปโดยเขามีเต็มองลงทุนมาก ถ้าสัง^{คุณภาพ}
คนของเขามาเก็บข้อมูลนี้ค่าแรงมันแพงเหลือเกิน เพราะ
ค่าครองชีพของเข้าสูง

นอกจากนั้น เขายังได้ขอดูเห็นของคนไทยด้วย
คนไทยรวมองตัวเอง มีความคิดเห็นต่อตัวเอง ต่อเรื่อง
ราษฎร์ของสังคมไทยอย่างไร อันนี้ฝรั่งเข้าเป็นฝ่ายได้ คนไทย
เราไปเรียนที่เมืองฝรั่ง เขียนเรื่องของเราก็คือทำงานและ
รายงานให้เข้า เข้าได้จากเรามากที่เดียว

ที่นี่ ตัวเราเองนั้นชอบ เพราะอะไร เพราะว่ามันง่ายสำหรับเราเอง เพราะเรามาเก็บข้อมูลของเรามันก็ง่ายหน่อย และอีกอย่างก็ประหนัยด้วย เวลาวิจัยในเมืองไทย ให้เงินน้อยหน่อย ถ้าเข้าไปวิจัยที่เมืองฝรั่งต้องใช้เงินมาก อันนี้จุดของเรื่อง ก็คือว่า มันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันทั้งของคนไทย และของฝรั่ง

ก็เลยอย่างจะมีข้อเสนอแนะ เคยเสนอไว้ว่า ใน การที่คนไทยเรานิยมไปทำวิจัย ชอบไปทำปริญญาชั้นสูงที่เมืองนอก เราต้องยอมรับความจริง มันเป็นข้อเท็จจริงอย่างนั้น แต่ต้องยอมรับว่า ไม่สามารถจะไปเรียนกับเขา ต้องตั้งเป้าวันนโยบายของเราให้ชัด จะไปเรียนกับเขา ต้องตั้งเป้าวันนโยบายของเราให้ชัด

แต่ทำอย่างไรจะให้ได้ประโยชน์แก่สังคม และประโยชน์ชาติของเรามากที่สุด?

เราจะเป็นต้องมีแผนและนิยาม คือการที่ว่าเรา น่าจะแบ่งกันออกเป็น ๒ พวค คือ พวคนนึง ทำเรื่องของไทยให้ลึกซึ้ง ตั้งเป้าเอาไว้ว่าให้รู้ดีกว่าฝรั่ง วิจัยเรื่องของไทย สังคมไทย ต้องการรู้จักและเข้าใจตัวเอง เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับตัว เป็นต้น และเรา ก็ต้องเอาจริง เอาจัง ต้องตั้งเป้าไว้เลย เอาให้ดีที่สุด

อีกพวກหนึ่งนั้น ไปวิจัยสังคมฝรั่ง สังคมอเมริกัน เค้าให้เต็มที่เลย ให้ลีกชีง ให้รู้อย่างที่ว่ารู้ดีกว่าตัวเขา รู้ดี กว่าตัวเขาในทุกแง่นั้นเป็นไปไม่ได้หรอก แต่บางแง่เราดี กว่าเขาได้ เพราะคนจากข้างนอกไปมองคนในที่นั้นแล้ว จะเห็นอะไรที่มันต่างออกไปได้ชัดเจน ไม่มีอนกับว่าฝรั่ง มองดูคนไทยแล้วก็เห็นอะไรที่ต่างจากเข้าชัดเจนขึ้นมา

อันนี้ก็จึงเป็นไปได้เหมือนกัน ที่ว่าฝรั่งจำนวนไม่น้อยรู้เรื่องของไทยดีกว่าคนไทยเราเอง และเราเก็คควรจะรู้เรื่องของฝรั่งดีกว่าที่ฝรั่งรู้ดีกว่าบ้าง หรืออย่างที่ว่าญี่ปุ่น ไปเรียนรู้ฝรั่ง จนกระทั้งทำได้เกินครึ ปัจจุบันนี้เราเก็คต้องยอมรับว่า ญี่ปุ่นนี้ตอนแรกก็ไปเลียนแบบฝรั่ง แล้วก็เอาจากฝรั่งมา แต่เดียวันนี้ก็ทำได้เกินฝรั่งแล้วในหลายเรื่อง หลายอย่างด้วยกัน

ที่ว่านี้หมายถึง ทำได้หรือผลิตได้เหมือนอย่างฝรั่ง หรือดีกว่าฝรั่ง ไม่ใช่แค่ว่ารู้จักบริโภคได้อ่ายางฝรั่ง หรือ บริโภคเก่งกว่าฝรั่ง การที่จะทำได้อ่ายางฝรั่งจึงจะทำให้พยายามรู้เรื่องของฝรั่ง ความพยายามบริโภคอย่างฝรั่ง ไม่ทำให้อยากรู้และพยายามรู้เรื่องของฝรั่ง

เรื่องนี้ไม่ควรจะเป็นเพียงความคิด ของคนกลุ่ม เดียวหรือเอกชน แต่ควรเป็นนโยบายของรัฐ หรือผู้ที่รับ

ผิดชอบการศึกษาของชาติ การส่งคนของเราไปเรียนเมืองนอกนี้ น่าจะเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน ทั้งจุดหมายทั่วไป และจุดหมายจำเพาะ เราจะต้องตั้งเป้าว่าจะเอาอย่างนี้นั่น จะต้องรู้ต้องทำอันนี้ให้ได้นะ

รู้สึกว่าเราจะไม่ค่อยมีการวางแผนนโยบายอะไรเลย ใน การที่จะไปติดต่อกับทางเมืองนอก จะต้องมีเป้าหมาย ของตัวเองให้ชัดเจนว่า ทำอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ แก่ประเทศชาติอย่างแท้จริง

อาทิตย์หวังว่า ใน การส่งคนไปเรียน และในการ วิจัยอย่างนี้ รัฐบาลไทยควรจะวางแผนนโยบายและตั้งเป้า หมายให้ชัดเจน ว่าเราจะเอาอะไรอย่างไร

เรื่องของไทย ถ้าศึกษาให้ดี ก็ขยายเวทีเป็นการศึกษาเรื่องสากล

ที่นี่หันมาพูดถึงการศึกษาเรื่องของไทย สังคมไทย หรือสิ่งที่ไทยมี ไทยรู้

การศึกษาเรื่องของไทยนั้น ถ้าศึกษาให้ดีแล้วมัน ไม่ใช่เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องไทยเท่านั้น แต่มันจะขยาย วงออกไป เป็นการศึกษาเรื่อง Southeast Asia คืออาเซีย

ตະวันออกเจียงได้ แล้วขยายออกไปเป็นการศึกษาเรื่อง
อาเซียนทั้งหมด ตลอดจนเป็นการศึกษาเรื่องตະวันออก
ทั้งหมด

จากการศึกษาที่ดูเริ่มในเรื่องของไทยนี้ ถ้าศึกษา^{ให้ดี} ทางท่าที่และแนวคิดให้ถูกต้อง ก็จะขยายออกไปสู่
ความเป็นสากลได้ด้วย เพราะสิ่งที่ไทยรับมาและมีอยู่ใน
ราชฐานทางวัฒนธรรมไทยของเรานั้น เป็นสิ่งที่เป็นสมบัติ
กลางของอารยธรรมของโลกด้วย

เช่นอย่างพระพุทธศาสนานี้ เข้ามาสู่สังคมไทย
กล้ายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยก็จริง แต่ตัวเนื้อหา
สาระที่เข้ามานั้น เข้ามาพระราชนิพัทธ์มันเป็นของ
กลาง เราจึงเอาเข้ามา รับเข้ามาสู่สังคมห้องถินของเรา
แต่สาระของมันนั้นเป็นส่วนที่ขยายออกไป ยังออกไป
เชื่อมกัน สัมพันธ์เป็นอันเดียวกันกับส่วนที่เป็นกลาง
เป็นสมบัติส่วนรวมของอารยธรรมของโลก

ฉะนั้น ถ้าเราศึกษาให้ดีแล้ว การศึกษาเรื่องของ
ไทยนี้แหละ ก็จะขยายออกไปสู่ความเข้าใจเรื่องของตະวัน
ออก และเรื่องของโลกทั้งหมด ตลอดจนจะทำให้ก้าวไป
ถึงขั้นที่บอกเมื่อกว่า เราจะสามารถเห็นอะไรที่ไทย
เรามีซึ่งเป็นของดีที่เราจะให้แก่ผู้อื่นได้

การศึกษาพระพุทธศาสนา เพื่อความเข้าใจสังคมไทย

แต่ต่อไป เรื่องของไทยนี้ศึกษาไปศึกษามา ก็อย่างที่บอกเมื่อกี้แล้วว่า เมื่อฝรั่งมาทำวิจัยเรื่องสังคมไทย ส่วนหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องที่วิจัย ด้วยไม่พ้นเลย ก็คือ พระพุทธศาสนา ตอนนี้เราจึงหันเข้า มาสู่การศึกษาพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาที่เราศึกษาภันนี้ เราศึกษาอย่างไร โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ ตอนนี้แหล่งที่เราเข้าสู่หัวข้อที่ว่า "มหาวิทยาลัยกับการวิจัยทางพระพุทธศาสนา"

การที่เรามาวิจัย หรือศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนา นั้น มีแรงมุ่นอย่างน้อย ๒ ประการ

ประการที่หนึ่ง ก็เชื่อมโยงกับสิ่งที่พูดมาแล้ว คือ เรากำลังศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อความเข้าใจสังคมไทย ทั้งนี้ เพราะเรายอมรับว่า พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญ อีกหนึ่งของวัฒนธรรมไทย และของสังคมไทย

ในการศึกษาเรื่องของพระพุทธศาสนานั้น ในแท้ที่เกี่ยวกับสังคมไทย ก็มีแรงมุ่นให้ศึกษาหลายอย่าง ด้านหนึ่งก็คือการศึกษาในแง่สถาบัน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม เรื่องของวัดวาอาราม กิจกรรมต่างๆ ตลอดจนประวัติศาสตร์ อะไรต่างๆ เหล่านี้ ล้วนแต่

เป็นส่วนประภูมิที่มีความสำคัญมากในการที่จะเข้าใจสังคมไทย

อีกด้านหนึ่งที่จำเป็นจะต้องศึกษา เพื่อความลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีกคือ สิ่งที่เป็นรากฐานอย่างแท้จริง ได้แก่ เรื่องความคิด เรื่องภูมิปัญญาและเรื่องของจิตใจนั่นเอง

ทั้งหมดนี้เราใช้คำเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ภูมิธรรมภูมิปัญญา สรุวะในส่วนนี้จะทำให้เราต้องศึกษาลึกเข้าไปถึงเนื้อหา หลักธรรม คำสอน อะไรมั่ง ๆ ด้วย

ขอให้ดูงานของผู้ที่ศึกษาเรื่องของไทยต่าง ๆ ที่พูดมาแล้วนั้น ซึ่งมีเรื่องพระพุทธศาสนา-many เข้ากับศึกษาปั้นกันไป ทั้งในแง่ของสถาบัน และการพยายามที่จะสืบค้นหารากฐานและหลักฐานที่อยู่ในตัวหลักธรรมคำสอน เช่นสืบค้นว่าอะไรที่ทำให้สถาบันเป็นแบบนี้ ศึกษาความสมพันธ์ระหว่างรัฐ หรืออาณาจักรกับพุทธจักร ว่า เป็นไปในอุปปัน แต่ที่เป็นอย่างนั้นมาจากรากฐานคำสอนอย่างไร หรือเป็นพระธรรมคำสอนมาตีความในลักษณะไหน หรือเน้นในจุดใด อะไรมั่ง ๆ เหล่านี้

อันนี้เป็นด้านที่หนึ่ง คือการศึกษาพระพุทธศาสนา เพื่อความเข้าใจสังคมไทย

สถานการณ์ของโลก

ที่โยงผูกไปทางการศึกษาพระพุทธศาสนา

ประการที่สอง เป็นด้านที่กวางอกไป คือการศึกษาพระพุทธศาสนา โดยโยงกับสถานการณ์ของโลกตลอดจนแนวโน้มของสถานการณ์ในปัจจุบันนี้ ก็อย่างที่กล่าวในตอนต้นแล้วว่า เราจะต้องมองให้กวางอกไปในสังคมโลกหรือมนุษยชาติทั้งหมด

ขณะนี้โลกได้เจริญมาก โดยมีประเทศตะวันตกเป็นผู้นำ เราเรียกประเทศเหล่านี้ว่า เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว (สมัยก่อนเรียกว่าอาณัตประเทศ) แม้จะมีประเทศตะวันออกบางประเทศที่สามารถขึ้นไปสู่ระดับนี้ได้ อย่างประเทศญี่ปุ่นก็เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่เรา ก็ให้จุดเน้นไปที่ประเทศตะวันตก

ที่นี่การพัฒนาของโลก ที่ประเทศพัฒนาแล้วในวัฒนธรรมตะวันตกเป็นผู้นำนี้ ในปัจจุบันได้ประสบสภาพที่เรียกว่า "ถึงจุดตีบตัน" หรือ "จุดหักเลี้ยว" เพราะมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมาก เนื่องจากการพัฒนานั้น จนกระทั่งว่าแม้แต่องค์กรสหประชาชาติ ก็ได้ยกเรื่องนี้ขึ้นพิจารณา และยอมรับว่าการพัฒนาในยุคที่ผ่านมา

ได้ดำเนินการผิดพลาดไปแล้ว แล้วก็เห็นชอบตามข้อเสนอของยูเนสโก ประกาศให้ พ.ศ. ๒๕๓๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็น The World Decade for Cultural Development คือเป็น ทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม โดยมีหลักการสำคัญว่า ให้เอกวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลาง เป็นแกนกลางของ การพัฒนา พร้อมทั้งลดบทบาทและความสำคัญของวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

แนวความคิดที่ ก้าวหน้าในศตวรรษปัจจุบัน หมายความว่า การมุ่งความเจริญทางด้านวัฒนธรรม โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นเจ้าบทบาทให้ญี่ปุ่น ทำให้เกิดปัญหามาก และจะไม่สามารถนำไปสู่จุดหมาย คือสันติสุขของโลกอย่างแท้จริง แต่จะต้องติดตันอย่างแน่นอน และจะมีปัญหาร้ายแรงถึงขั้นที่เป็นความพินาศอยยับของมนุษยชาติตัวอย่าง

โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ ปัญหาได้ปรากฏให้เห็นประจักษ์แล้วในทุกด้าน อย่างที่บอกข้างต้นแล้วว่า ปัญหาชีวิตของมนุษย์ก็หนักทั้งด้านกายและใจ ปัญหาสังคมก็เต็มที่ อย่างเช่นเมริกานีก็มีปัญหาในด้านนี้ชัดเจน ซึ่งเป็นตัวอย่างของประเทศที่พัฒนาแล้ว

เราได้ยินเรื่องโรคเอดส์ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ทางภัยคุกคามที่อเมริกา แล้วก็เรื่องปัญหาจิตใจ เรื่องคนเสียสติ เรื่องโรคประสาท คนเป็นโรคจิต คนม่าตัวตายมาก เป็นโรคเครียดมาก ก็ที่อเมริกา

ปัญหางสังคมอย่างหนักในปัจจุบัน เช่น ปัญหายาเสพติด ก็มีการติดโคลเคน ติดแครค์ จนกระหั่งในอเมริกา เวลาหนึ่ง โรงพยาบาลถึงกับมีการจัดแผนกพิเศษ สำหรับเด็กคลอดใหม่ ที่เป็นลูกของคนติดยาเสพติด เพราะเด็กๆ กันมาดังแต่อุ้ยในห้อง

มีการพูดกันในทำนองว่า ยังไม่เห็นสู่ทางว่า อเมริกาจะแก้ปัญหายาเสพติดได้ และปัญหายาเสพติดนั้น มันก็ไปถึงปัญหาของจิตใจนั้นเอง เพราะไม่ทราบว่า จะแก้ปัญหาจิตใจเช่นแก้เครียดได้อย่างไร ก็หันไปหา ya เสพติด จิตใจไม่มีความสุข ไม่มีความเบิกบานผ่องใส หาความหมายของชีวิตไม่ได้ ก็เลยต้องพึงยาเสพติด

ต่อจากปัญหางสังคม ก็คือปัญหาร้อนรุนแรงชาติแวดล้อม ซึ่งเดียวันนี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดกกว่าได้ เช่น ปัญหา greenhouse effect ปัญหา ozone layer มีซองให้มาก เรื่องอุณหภูมิในโลกสูงขึ้น เรื่องดิน น้ำ อากาศเสีย ผลกระทบพิษоворือต่างๆ สาระพัด

เรื่องป้าไม่กำลังจะหมดไป เรื่องผอนน้ำกรดไปทำลายชีวิตสัตว์ในทะเลแล้วก็ทำลายป้าไม้ด้วย ปัญหาการตัดป้าในประเทศไทยที่กำลังพัฒนา ส่วนผู้ร่วมไม่ค่อยตัดป้า เช่น รักษาป้าดี แต่ก็มีมลภาวะไปทำลายแทน

เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาสำคัญ ๆ ทั้งนั้น

เดียวนี้การที่ผู้ร่วมหันมาสนใจพระพุทธศาสนา ก็เน้นที่ปัญหาทางจิตใจ ไม่ใช่แค่ปัญหาทางความคิด คือสภาพจิตได้พ้องว่า การแสวงหาความสุขจากวัตถุและเทคโนโลยีนั้น ไม่สำเร็จผลแท้จริง ก็เลยหันมาสนใจทางด้านจิตใจ

การศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อแก้ปัญหาของสังคมโลก

ที่นี่ การแก้ปัญหาด้านจิตใจที่ได้รับความสนใจมาก ก็ปรากฏว่าเป็นเรื่องของศาสนาและปรัชญาตะวันออก ปรากฏว่าในช่วง ๓-๔ พศวรรษที่ผ่านมา มีพวากชนตะวันตกได้หันมาสนใจเรื่องปรัชญา และศาสนาตะวันออกกันมาก

ความจริงศาสนา ปรัชญาตะวันออกเข้าไปในประเทศไทยตะวันตกนานแล้ว ตั้งแต่ Zen เข้าไป แล้วต่อมา ก็มี

โดย แล้วก็มีพากพุทธศาสตรานิภัยวัชรญาณของทิเบต ซึ่งกำลังเพื่องฟูมาก ในอเมริกาปัจจุบันนี้ ฝรั่งหันมาสนใจ สมารธ หรือ meditation ค้นคว้าเรื่องจิตใจ แม้กระทั้งวิทยา ศาสตร์ปัจจุบันก็พลองหันมาสนใจด้านจิตมากขึ้น ในทาง จิตวิทยาก็เกิด transpersonal psychology ซึ่งเป็นจิตวิทยา ที่รุ่งเรืองขึ้นมาในระยะหลังนี้ มีการสนใจเรื่อง meditation สนใจเรื่อง peak experiences อะไรทำนองนี้ เรียกว่าหัน มาสนใจเรื่องทางจิตใจนั่นเอง

อีกเรื่องหนึ่ง ในแง่ของความคิดก็คือ ความ พยายามที่จะหาทางออกในการแก้ปัญหาว่า เราจะแก้ ปัญหาของโลกนี้ได้อย่างไร แล้วก็ได้เกิดแนวความคิด ใหม่ ๆ ในการที่จะเปลี่ยนกระ scand ความเจริญของโลก เริ่มตั้งแต่ข้อสงสัยว่า แนวทางการพัฒนาควรจะไปใน ทิศทางใด

ได้เกิดความแคลงใจและตั้งคำถามกันขึ้นว่า แนว ความคิดของตะวันตกนั้น คงจะไม่สมบูรณ์เสียแล้ว หรือ ไม่ เช่นนั้นก็อาจจะพลาด แล้วก็หันมาสนใจศึกษาแนว ความคิดอื่น ๆ หันมาศึกษาแนวความคิดของตะวันออก แม้แต่วิทยาศาสตร์ ก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไป เหมือนกัน

จะเห็นว่า พวknักฟิสิกส์ ซึ่งเป็นคนชั้นนำในวงการวิทยาศาสตร์ ตอนนี้ก็หันมาสนใจเรื่องแนวคิดทางฟิสิกส์แบบใหม่ เกิดฟิสิกส์แบบใหม่ขึ้นมา เช่น เมื่อมีหนังสืออุ่กมาเกี่ยวกับแนวคิดใหม่ๆ ในระยะหลัง ๆ นี้ คนอเมริกันก็ตื่นกันมาก ตัวอย่างเช่น Fritjof Capra ออกหนังสือ The Tao of Physics จ่าด้วย แนวคิดทางฟิสิกส์ อย่างใหม่ ก็ได้เป็นหนังสือขายดีที่สุดหรือ best seller และต่อมา ก็มีหนังสือ The Turning Point ออกมาก็อีก ซึ่งได้รับรางวัลให้เห็นว่า การพัฒนาถึงจุดหักเลี้ยวอย่างไร

ตอนนี้ก็เป็นความเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นความเปลี่ยนแปลงในรายธรรมของมนุษย์ ซึ่งปรากฏชัดในความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ ซึ่งก็เป็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาทั้งหมดด้วย

เราจะต้องทำการพัฒนา กันในทิศทางใหม่ หรืออย่างที่บอกเมื่อกี้ว่า อาจจะถือว่า หมวดดยุคของการพัฒนา แล้วก็อาจจะต้องทำอะไรสักอย่าง ที่เป็นไปตามแนวความคิดใหม่ ๆ ที่จะแก้ปัญหาของโลกได้

ทั้งหมดที่ว่ามานี้ ก็เป็นจุดที่ทำให้ชาวตะวันตก เกิดความสนใจในพระพุทธศาสนา ในฐานะที่เป็นส่วน

หนึ่งในความคิดของตะวันออก ซึ่งสอดคล้องกันและซ่อน
รู้แนะนำให้ประโยชน์แก่แนวความคิดใหม่ ๆ เหล่านั้น

เป็นอันว่า จุดที่ทำให้สนใจพระพุทธศาสนา กัน
มากในประเทศไทยแล้วในปัจจุบัน ก็คือเริ่มตั้งแต่
ปัญหาจิตใจ ไปจนถึงการแสวงหาภูมิปัญญา หรือแนว
ความคิดใหม่ ๆ เหล่านี้

วิทยาศาสตร์เริ่มคลายเส้น儿

ในปัจจุบันนี้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แม้จะ
ยังมีความสำคัญอยู่ ก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงขึ้น มีคน
จำนวนมากที่เกิดความผิดหวังต่อวิทยาศาสตร์ และ
เทคโนโลยี โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้วนี้ บางพวก
ถึงกับต่อต้านเทคโนโลยี

เราจะเห็นว่า ในประเทศตะวันตก โดยเฉพาะใน
ประเทศอเมริกา ได้มีการตั้งกลุ่ม ตั้งสมาคมต่อต้านเทคโนโลยี
โดยเรียกร้อง หรือห้ามกันให้หันกลับไปใช้ชีวิต
แบบธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น การทำการเกษตรกรรมแบบ
ธรรมชาติ ในตอนนี้ก็เริ่มตื้นกันขึ้นมา เป็นการเปลี่ยน
แปลงแบบหักแนว อย่างไรก็ตาม อันนี้ก็เป็นเรื่องของ

ปฏิกริยาที่อาจจะเป็นไปได้ ในระหว่างที่กำลังแสวงหาทางกัน คืออาจจะเป็นสุดทางที่ตรงกันข้าม

พวทนึงก็ยังยืนยัน ที่จะฝ่าประเพณีกรรมไว้กับเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ บวกว่า ถึงแม้โลกนี้จะเกิดปัญหาก็ซ่างมัน เราจะไปสร้างสถานีอวกาศอยู่ แล้วก็จะไปพัฒนาโลกพระองค์การ

พวgnีเขาวงว่า จะไปทำโลกพระองค์การให้เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์แทนโลกนี้ ถึงแม้โลกนี้จะพินาศสูญเสียด้วยปัญหาสังคม ปัญหาสังคมนิวเคลียร์ ปัญหาร่วมชาติแวดล้อมเสีย ก็ไม่เป็นไร เรายากันไปด้วยyan อาทิตย์ ไปอยู่ในโลกพระองค์การได้ พวgnีเขารายกว่า พวgnบัววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อีกพวgnีไม่เอาเลย บวกว่า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่ได้เรื่องหรอ ก ทำให้พวgnเราประสบปัญหาดังปัจจุบันนี้ จนยำแย่ มนุษยชาติจะพินาศแล้ว เพราะฉะนั้นไม่เอาละ พวgnต่อต้านเทคโนโลยีอย่างเต็มที่เลย ไม่ใช่สักอย่าง จะอยู่ตามธรรมชาติ กลับไปอยู่ในสังคมแบบเกษตร

แต่ในสภาพปัจจุบัน เรามองเห็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็ยังไม่ได้มีความสำคัญ แต่จะมีแนวความ

คิดใหม่ ๆ ในทางวิทยาศาสตร์ บางคนพูดว่า แม้แต่ความคิดพื้นฐานในทางวิทยาศาสตร์ ก็อาจจะต้องเปลี่ยน ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ อาจจะต้องเปลี่ยนการที่จะต้องใช้วิธีเก็บข้อมูล ทดลอง ยอมรับแต่ความจริงที่เห็นได้ อะไรต่าง ๆ นี้ อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

อยากรู้พูดว่า ยุคต่อไปนี้ อาจไม่ใช่ยุคที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทลด แต่มันจะเป็นยุคที่คนจะอยู่เหนือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังมีความสำคัญอยู่ แต่ท่าทีของมนุษย์ต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเปลี่ยนไป มนุษยชาติแต่ก่อนหวังพึ่ง หรือปล่อยให้ความเจริญของอารยธรรมของเรานี้ ขึ้นต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเต็มที่ ฝากความหวังไว้โดยสิ้นเชิง กับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่บัดนี้ เรากำลัง "หายหลง" หรือ "เลิกคลังไคล"

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะว่าหมดเส้นนี้ ก็ไม่ถึงกับหมด แต่มันคล้ายเส้นนี้ ฝรั่งว่าเกิด disenchantment

คือมนุษย์จะคลายหลง เลิกคลังวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะเป็นคนมีเหตุมีผล และมีท่าทีที่เป็นวิทยา-

ศาสตร์ต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น จะรู้ด้วย
หน้ากึ่งของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และก็
มองเห็นว่า ยังมีส่วนอื่นของมนุษย์หรือของชีวิตที่วิทยา-
ศาสตร์และเทคโนโลยีไม่สามารถทำให้ได้

ถึงตอนนี้เราจะเริ่มมีปัญญา ที่มองเห็นความจริง
เด่นชัดขึ้น แล้วการพัฒนาของมนุษย์ก็จะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ก็เป็นอันว่า เราอาจจะมาถึงยุคที่ต้องรู้จักควบคุม
หรืออยู่เหนือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยที่วิทยา-
ศาสตร์และเทคโนโลยีไม่ได้มีความสำคัญไป แต่เรา
จะใช้อำนาจต้อง แล้วรู้จักที่จะมีชีวิตที่เป็นอิสระได้ โดย
ไม่ต้องขึ้นต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความสนใจที่น่าไปสู่การวิจัยทางพระพุทธศาสนา

ในการแสวงหาทิศทางและแนวความคิดใหม่ ๆ
เหล่านี้ เพื่อแก้ปัญหาของโลก คนหรือปัญชานใน
ประเทศไทยพัฒนาแล้วจำนวนหนึ่ง ก็ได้นำมาสนใจพระพุทธ
ศาสนา

ฉะนั้น จุดที่เราจะทำการวิจัยทางพระพุทธศาสนา
จึงมี ๒ ด้าน

ด้านที่ ๑ อายุที่กล่าวมาแล้ว คือ การศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อความเข้าใจสังคมไทย และเพื่อประโยชน์ของสังคมไทยเอง

ด้านที่ ๒ คือ การศึกษาพระพุทธศาสนาในแง่ที่เป็นจุดสนใจของวิชาการของโลก หรือของปัญญาชนยุคปัจจุบัน ในแง่ที่จะก้าวไปช่วยแก้ปัญหาของโลกทั้งหมด หรือเพื่อร่วมสร้างสรรค์อารยธรรมของโลก

สิ่งที่จะต้องศึกษาในการวิจัยทางพระพุทธศาสนาเพื่อความเข้าใจและเพื่อพัฒนาสังคมไทย

สำหรับด้านที่ ๑ การวิจัยทางพระพุทธศาสนาในฐานะที่มีมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันชั้นนำ ที่จะต้องทำการด้านนี้ ก็คือ

แรก ศึกษาพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นรากฐานและเป็นองค์ประกอบของสังคมและวัฒนธรรมไทย

แล้วก็ศึกษาในแง่ว่า พระพุทธศาสนาได้มีอิทธิพลอะไรต่อสังคมไทย และมีบทบาทอย่างไรในสังคมไทย เมื่อเข้ามาในสังคมไทยแล้วมีความเป็นไปอย่างไร ทั้งในทางเจริญและเสื่อม ก็แล้วแต่จะศึกษาไป

แก้ไขในสังคมไทยแล้ว องค์ประกอบอื่น ๆ ในสังคมไทยได้แปรเปลี่ยนพระพุทธศาสนาไปอย่างไร

ไม่ใช่ว่า พระพุทธศาสนาทำต่อสังคมไทยเท่านั้น สังคมไทยก็ได้ทำกับพระพุทธศาสนาด้วย

เพราะฉะนั้น พระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย จึงไม่จำเป็นต้องเป็นพระพุทธศาสนาอย่างเดิมทั้งหมด แต่เป็นพระพุทธศาสนาแบบที่คนไทยตีความ หรือ พระพุทธศาสนาในแก้ไขกลมกลืน ประสมประสานกับองค์ประกอบอื่นในสังคมไทยเอง เช่น ลัทธิผีสาว เทวตา ศาสนาพราหมณ์ เป็นต้น

มีเรื่องที่จะต้องพิจารณาอย่างมาก ซึ่งจะทำให้รู้เห็นแนวทางที่จะแก้ไขปรับปรุงด้วย

เช่น พอดีเห็นว่า พระพุทธศาสนาเข้ามาเจริญในสังคมไทย โดยได้รับอิทธิพลอย่างนี้ และพระพุทธศาสนาได้แปรเปลี่ยนไปในแบบนี้ เพราะคนไทยเราเนิ่นนานมายังนี้ เพราะเราตีความ เราเน้นในแบบนี้ พ้ออ้อยอย่างนี้แล้ว เรา ก็จะได้ความคิดว่า อ้อว่า ในสังคมปัจจุบันนี้มันไม่ควรจะใช้ในแบบนี้ ! ແงอื่นก็มีนี่ เป็นส่วนที่ดีกว่านี้ หรือเป็นส่วนที่ถูก

ต้องสมบูรณ์กว่านี้ด้วยซ้ำ เรายังจะปรับเปลี่ยนอะไรต่าง ๆ ให้มันถูกต้อง ควรแก้ไข และก้าวต่อออกไป

นอกจากนั้น ลองศึกษาลึกลงไป การศึกษาเรื่องของหลักธรรมคำสอนที่เราตีความเอามาใช้นี้ มันจะไปเป็นตัวหลักธรรมคำสอนเดิม ที่เป็นหลักการของพระพุทธศาสนา นำไปสู่เนื้อหาเดิม แล้วอันนึ่งจะนำไปสู่การที่จะรู้จักปรับปรุงตัวเองได้ เพราะว่าประเทคโนโลยีและสังคมที่จะเจริญพัฒนาขึ้นได้นั้น จะต้องรู้จักปรับปรุงหรือพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ การปรับปรุงในเนื้อตัวของตัวเองอย่างนี้ จึงจะเป็นความเจริญเติบโตที่ต่อติด สืบเนื่องและกลมกลืนไม่ลักษณ์และฉบับขยายอย่างที่เป็นปัญหาในสังคมของเราที่ผ่านมา

เราต้องมีการสำรวจตัวเอง ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงผ่านกาลเวลาอย่างนานนี้ แม้แต่ของของเราเองที่เราสืบต่อกันมา บางทีก็มีการคลาดเคลื่อนบิดเบือนไปด้วยการที่ไม่มีการศึกษาบ้าง เป็นเพราะมีอิทธิพลภายนอกเข้ามากระทำบ้าง หรือแม้แต่มีการดัดแปลงเพราะเห็นแก่ผลประโยชน์เข้ามาน้ำ

นาน ๆ เราจึงต้องตรวจสอบกันสักที ถ้าเห็นว่าเราคลาดเคลื่อนไปเสียแล้ว ก็กลับไปหาหลักที่แท้จริงกัน

ใหม่ อะไรทำนองนี้

อันนี้ก็เป็นแก่ที่ว่า เรายังศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนา
เพื่อเข้าใจและเพื่อประยิชณ์แก่สังคมไทย

การศึกษาพระพุทธศาสนาในด้านที่เป็นสาがら

ที่นี้จากแก่ที่ ๒ ที่พูดมาแล้วนั้น เรายังสามารถถูก
ก้าวต่อไปสู่การถืออาประยิชน์อีกด้านหนึ่ง คือการศึกษา
หลักธรรม หลักปรัชญา หรือตัวแท้ของพระพุทธศาสนา
แยกจากบริบทของสังคม และประวัติศาสตร์เท่าที่ทำได้
อันนี้เป็นการเข้าไปนาคำสอนเดิม สูติเนื้อหา ความคิด
หลักธรรม รวมทั้งข้อปฏิบัติที่แท้จริง

การศึกษาในแห่งนี้ เป็นการศึกษาที่อาจจะนำมา
ใช้กับวิชาการสมัยใหม่ นำมาใช้กับวิชาการสมัยใหม่ได้
เช่น อาจจะเอามาใช้ในทางรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และ
จิตวิทยา เป็นต้น

ในวิชาการสาขาต่าง ๆ นี้เรายังสามารถนำเอาหลัก
ธรรมไปใช้ได้ และอันนี้ก็จะเป็นการสร้างเสริมลีบ
ต่อความคิดในสาขาวิชาเหล่านั้น

ว่ากันไปแล้ว ในเรื่องนี้ ดูเหมือนว่าฝรั่งได้นำหน้า

ไทยทั้ง ๒ ด้านแล้ว อย่างที่พูดมาเมื่อกี้ ในด้านสังคมไทย ของเราร่อง เรายกต้องไปเรียนจากเข้าอยู่ในปัจจุบัน ฉะนั้น เราจึงน่าจะตั้งความมุ่งหมายให้ชัดเจนว่า เรายังศึกษาเรื่องของเรามาให้ได้ถึงขนาด ให้ได้สมบูรณ์ ให้ได้เต็มที่ อย่างน้อยก็ควรจะไม่แพ้เขา

ในด้านหลังที่เป็นวงกว้างเกี่ยวกับวงวิชาการ หรือ วงของสติปัญญา ในการพัฒนาของโลกทั้งหมด ซึ่งจะขยายออกไปสู่การร่วมแก้ปัญหาและสร้างสรรค์อารยธรรม ของโลกนี้

ในด้านนี้ เรายังเห็นว่าฝรั่งก็กลับมาเป็นผู้นำไทย คือ ถ้ามองในแง่ของวงวิชาการ ในแง่งานของสถาบัน อย่างมหาวิทยาลัยของเรา นอกจากไปพึ่งไปเรียนประวัติศาสตร์ไทยที่ต่างประเทศแล้ว แม้แต่หลักวิชาพระพุทธศาสนาที่ไม่เกี่ยวกับเมืองไทยอย่างเช่น ภาษาบาลี เรายกไปเรียนไปทำปริญญาเอกภาษาบาลีกันที่ University of Pennsylvania บ้าง บางท่านก็ไปต่อที่ University of California ที่ Berkeley อะไรทำนองนี้

ต่อไปนี้บางท่านอาจจะไปจบวิชาพระพุทธศาสนา ที่ Harvard หรือ ที่ Wisconsin หรือไปเรียนภาษาบาลี สันส-

กฤตภารก็อาจไปจบที่ Oxford หรือ Cambridge จะไร้ทำนองนี้

การศึกษาพระพุทธศาสนา กับความก้าวหน้าใหม่ ๆ ในวงวิชาการของตะวันตก

แม้ในวงวิชาการทั่วไป ที่เป็นการวิจัยเนื้อประเด็น
ปริญญาหรือไม่เกี่ยวกับการทำปริญญา ที่เป็นเรื่องของ
การนำวิชาการมาใช้อ้างถึงกังวลของ ก็จะเห็นว่ามีวิวัฒนา
การใหม่ ๆ ถึงแม้จะไม่ใช่งานที่ว่าด้วยพระพุทธศาสนา
อย่างเดียว แต่พระพุทธศาสนา ก็มีอิทธิพลมาก และเป็น
เนื้อหาสาระที่สำคัญมาก เนื่องอย่างที่อุดมการได้ยกตัว
อย่างไปแล้ว

ยกตัวอย่างการที่ได้มีวิชาจิตวิทยาสาขาใหม่ แต่
ก่อนนี้ ในวงการจิตวิทยาตะวันตกเมื่อลายลิบปีมาแล้ว
จิตวิทยาสาขานี้ คือ ความสำคัญ มีบทบาทเด่นมาก มี ๒
สาย คือ สาย Psychoanalysis ที่นำโดยท่าน Freud เรียกกัน
ว่าจิตวิเคราะห์ และอีกสายหนึ่ง คือ Behaviorism หรือ
พวกรูติกรรมนิยม

จิตวิทยา ๒ สายนี้ มีความสำคัญโดดเด่นมาก
ครองความสำคัญเป็นเจ้าสถาบัน จนกระทั่งมาถึงระยะ
หลังปี ค.ศ. ๑๙๖๐ ก็ได้มีจิตวิทยาสาขาใหม่ขึ้นมาได้เด่น

คือ สาย Humanistic อาจจะเปลี่ยนนิยม หรืออะไรก็ตาม

ที่นี่ จิตวิทยาสาขा Humanistic Psychology ก็เจริญขึ้นมา จนกระทั่งว่าได้รับความสนใจมาก มีการติดเทียนว่า พากเก่า ๆ นั้นศึกษาจากสัตว์ ต้องทดลองกับสัตว์ หรือทำกับคนที่ผิดปกติ แต่คนที่ศึกษาจิตวิทยาแนวใหม่นี้ เขายังคงปกติหรืออนาคตที่ดีพิเศษมาศึกษามาวิเคราะห์วิจัย

ต่อจาก Humanistic Psychology ก็แตกแขนงออกไปใหม่ มี Transpersonal Psychology เป็นแขนงแยกออกมาจาก Humanistic Psychology นั้นอีก ซึ่งทางด้านนี้ Maslow มีความสำคัญมาก

Maslow นี้มีบทบาทดีเด่นในจิตวิทยาที่พัฒนามาถึงยุคปัจจุบัน และมีการศึกษา peak experiences โดยสัมพันธ์กับเรื่อง self-actualization แม้แต่ตอนที่แกะตามาก ก็ยังศึกษาเรื่องนี้อยู่

peak experience อะไรพากนี้ ก็มาสัมพันธ์กับเรื่อง mystic ซึ่งเป็นเรื่องทางจิตใจ เป็นเรื่องของ meditation ไปมาก ๆ ก็汗หนาเรื่องของทางตะวันออก หันมาศึกษาเรื่องของพระพุทธศาสนา

Maslow ยังพยายามคิดว่า การบรรลุสุขของพระพุทธเจ้า หรือ Enlightenment นี้ เป็นเรื่องของ peak experience และเป็น self-actualization

อันนี้ก็เป็นตัวอย่างของการที่ว่า พระพุทธศาสนาได้เข้าไปในวงวิชาการของตะวันตก (ที่จริงคือตะวันตกมาเอาพุทธศาสนาเข้าไปศึกษาในวงวิชาการของตน) เพราะฉะนั้น ในปัจจุบันนี้ พระพุทธศาสนาถูกเปลี่ยนไปมีความสำคัญในวงการจิตวิทยา

ที่จริง พากนักจิตวิทยาได้สนใจพระพุทธศาสนา กันมานานแล้ว ตั้งแต่ C. G. Jung ซึ่งจะจราห์ทั้งจะตายแก้ไขศึกษาพระพุทธศาสนาอยู่ด้วย แล้วก็ Erich Fromm ก็สนใจมากและได้ศึกษาจนเขียนหนังสือออกมา เช่น Zen and Psychoanalysis ตั้งนี้เป็นต้น

ฉะนั้น แม้แต่พระพุทธศาสนาที่ศึกษากันในวงวิชาการสมัยใหม่ ก็ปรากฏออกมากจากตะวันตก กล้ายเป็นว่า ฝรั่งมานำหน้าเราไป

ความเปลี่ยนแปลงให้ปฏิท่าให้ตัววันตกต้องเปิดรับ

ความคิดใหม่จากตัววันออก

อีกตัวอย่างหนึ่งในปัจจุบันนี้ ก็อย่างที่ Fritjof Capra เข้าไปใช้ในวิชาพิสิกส์ เรียกว่า พิสิกส์ใหม่ เขายอกว่า แนวความคิดวิทยาศาสตร์แบบนิวตันและเดكار์ตซ์นั้นเก่าไปแล้ว ความคิดวิทยาศาสตร์แบบ Newtonistic และ Cartesian กล้ายเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ไม่ให้ภาพที่สมบูรณ์ ของธรรมชาติและสังคม

เพราะฉะนั้น เขา ก็จะเลิกความคิดแบบที่เรียกว่า แยกชิ้อย หรือแยกส่วนและแบ่งชิ้อย (reductionism) หันมาสู่ holism หรือ แนวความคิดแบบองค์รวม วิทยาศาสตร์ ก็เข้ามาสนใจแนวความคิดแบบนี้

แนวความคิดทางพิสิกส์ใหม่นี้ ก็หันมาสนใจความคิดตัววันออก ซึ่งสนใจพระพุทธศาสนาด้วย

ในหนังสือของ Fritjof Capra ได้ให้ความสนใจเกี่ยว กับเรื่องพระพุทธศาสนาและพูดไว้มาก ในกลุ่มของเขาก็ กำลังให้ความสำคัญแก่เรื่องนี้

แม้แต่ในวิทยาศาสตร์บางกลุ่มบางคน ที่ไม่เห็นด้วยกับ Capra ก็ไม่เห็นด้วยเพียงในแง่รายละเอียดและทางออก แต่ก็ยอมรับอย่างเดียวกันว่า ความคิดแบบแยก

ส่วนหรือแบ่งชอยหรือ reductionistic view อายุรศาสตร์ที่ถือกันมาในวงการวิทยาศาสตร์นั้นขาดความสมบูรณ์หรือยังผิดพลาด จะต้องปรับความคิดความเข้าใจพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์กันใหม่

เพราะฉะนั้น เวลาเดี๋ยงพูดกันถึงฟิสิกส์ใหม่ (new physics) บ้าง วิทยาศาสตร์ใหม่ (new science) บ้าง เช่น อย่างนาย Heinz R. Pagels นักฟิสิกส์คนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับ Capra เมื่อพูดถึงความบกร่องของ reductionistic view แล้ว แม้จะไม่ใช่คำว่า holism หรือ wholism แต่ก็หันไปใช้คำว่า complexity หรือ complex systems และก้มงุ้งไปที่วิทยาศาสตร์ใหม่ ที่เขาระบุว่า The New Sciences of Complexity

หรืออย่างในทางเศรษฐศาสตร์ก็มี Schumacher ที่เขียนหนังสือ Small Is Beautiful ก็มาให้ความคิดทางเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ ซึ่งอาจจะต้องเปลี่ยนแนวความคิดที่ติดกันมาแบบเก่า ๆ บางอย่างแบบพลิกตรงกันข้าม ในหนังสือนี้มีบทหนึ่งตั้งชื่อตรงๆ ว่า พุทธเศรษฐศาสตร์ (Buddhist Economics) อายุรศาสตร์นี้อาจจะยังได้รับการยอมรับไม่มากนัก แต่ก็เป็นการบุกเบิกแนวทางใหม่

เมื่อเศรษฐศาสตร์ปัจจุบัน ที่เป็นแบบเก่าไปแล้วนี้ ได้ทำให้เกิดปัญหาและไม่สามารถแก้ปัญหาของมนุษย์ได้ พากมนุษย์ที่มีปัญญา ก็จะต้องมาคร่าวญเรื่องนี้กันอีก เศรษฐศาสตร์แบบเก่านั้นถึงอย่างไร ๆ ก็คงไปไม่รอดแน่ งานของชุมาเกอร์ อาจเป็นเพียงการจุดไฟหรือแรงกระตุ้น ครั้งแรก

ตะวันออกมีเด็กไว้ รอให้ตะวันตกมาเอาไปใช้

อีกด้านหนึ่ง พุดถึงคนที่นำไปในตะวันตกก็สนใจ meditation กันมาก และความสนใจในประเทศฝรั่งนั้น ก็มี อิทธิพลย้อนกลับมาเมืองไทย ดังปรากฏว่าพอฝรั่งหัน มาสนใจ meditation คนไทยบางกลุ่มก็ซักสนใจ meditation บ้าง อะไรทำนองนี้

จึงกล้ายเป็นว่า ถ้าเราจะสนใจวิชาการ แม้แต่เรื่อง พระพุทธศาสนาเอง ก็ต้องไปตามฝรั่งมากเหมือนกัน แม้ จะไม่ใช่โดยลิ้นซึ่ง เพราะคนไทยเรา ก็มีความคิดของเรา เองด้วย แต่บางทีคนไทยด้วยกันก็ไม่สนใจ ต้องรอให้ฝรั่ง สนใจก่อน

ฝรั่งที่วิจารณ์ตะวันออก (เช่น นาย Arthur Koestler ใน *The Lotus and the Robot*, 1961) ว่ากันไว้ว่า

ตะวันออกมีเด็กบ้างก็ไม่รู้จักใช้ ได้แต่รักษาอยู่เฉย ๆ ต้องรอให้ตะวันตกมาเอาไปใช้ประโยชน์

เข้าใจ ตะวันตกเป็นนักเรียนที่เข้าท่า คือมาศึกษา วิจัยความปัญญา และปริชานาณของตะวันออกไปใช้ทำประโยชน์แก่ปัญหาของเข้าได้ แต่ไม่มีความสามารถจะมาเป็นครู คือจะสอนสังให้ความรู้อย่างไร ตะวันออกก็ไม่รู้จัก เรียนร้านนำไปใช้ ได้แต่รับตามหลังอยู่เรื่อยไป และแม้ แต่ตาม ก็ตามไม่ถูก ตามไม่เป็น โครงสร้างก็ล่องไปอ่านหนังสือที่ว่านั้นดู

อาจเป็นอันว่า นี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในแต่ที่ควรจะได้รับการพิจารณา ซึ่งความสามารถ วิจัยได้ วิจัยเกี่ยวกับสังคมไทย เพื่อความเข้าใจตนของ อย่างหนึ่ง และก็วิจัยในแต่ความสนใจทางวิชาการ อย่าง สมัยปัจจุบัน เพื่อช่วยกันแสวงหาแนวทาง หาภูมิปัญญา ในมืออย่างหนึ่งและเพื่อที่จะแก้ปัญหาของโลก เพื่อสืบท่อ สานสร้าง เสริมเติมอกรยธรรมของโลกให้เจริญต่อไปได้ ใน ยุคหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ ซึ่งอาจจะต้องเป็นหัวเลี้ยวใหม่ อย่าง ที่ได้กล่าวมา

สรุปจุดมุ่งหมาย ๓ ประการ ของการวิจัย

รวมความว่า การวิจัยเกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนานี้ อาจจะตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ๓ ประการด้วยกัน อย่างที่พูดมาแล้ว คือ

- (๑) เพื่อให้รู้จักตัวเราเองที่เป็นไทย
- (๒) เพื่อเอาไปใช้ในวิชาการสมัยใหม่ ในสาขาต่าง ๆ เท่าที่เราเกี่ยวข้อง
- (๓) เพื่อความเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้ ที่จะมีอะไรให้แก่อาชยกรรมของโลก หรือไปช่วยแก้ปัญหาของโลก

สำหรับจุดมุ่งหมายที่ ๒ คือ เอาไปใช้ในวิชาการสมัยใหม่นั้น ถ้าเราไม่ทำให้สัมพันธ์กับข้อที่ ๓ แล้วเราจะล่าช้าอยหลัง หรือว่าล้าหลังมาก เพราะเราจะกล้ายไปเป็นผู้ตามวิชาการตะวันตกที่เข้าเจริญไปแล้ว

เพราะฉะนั้น จุดมุ่งหมายตัวแท้ที่จริงจังอยู่ในข้อที่ ๑ กับที่ ๓ คือ (๑) เพื่อรู้จักไทย และ (๓) เพื่อจะไปเป็นผู้นำ ก้าวขึ้นสู่วงการภูมิปัญญาของโลก ช่วยแก้ปัญหาของโลกได้

ถึงฝรั่งจะนำหน้า ก็มีเรื่องต้องศึกษา ที่ฝรั่งยังไม่ได้วิจัย

ได้พูดมาเป็นเวลาภานาน จนจะเกินเวลาไปแล้ว ที่นี่ ขอมาสู่หัวข้อบางอย่างที่เป็นเรื่องนิด ๆ หน่อย ๆ เพราะยังมีเรื่องปลีกย่อยบางประการที่ควรจะพูด คิดว่า ได้พูดมาแล้วว่า ฝรั่งได้วิจัยเรื่องพระพุทธศาสนาและ สังคมไทยไปมากมาย

เมื่อฝรั่งมาวิจัย เขา ก็ต้องมองแบบของเข้า บาง อย่างในสายตาของเข้า เขา ก็ไม่เข้าใจเราชัดเจน บางที ก็ถึง กับมองผิดพลาด การที่จะคุยเรื่องความเก็บเอาผลงานวิจัย ของเขามาใช้จึงไม่เพียงพอ เราจึงควรจะศึกษาของเราราให้ ชัดด้วย เพื่อประโยชน์แก่สังคมประเทศไทยของเราเอง

เช่นในการพูดถึงเรื่องสถาบันก็ตาม ความคิดก็ ตาม ฝรั่งยังมีอะไรหลายอย่างที่อาจจะเข้าใจไทยเราผิด พลาด เราจึงต้องศึกษาเพิ่มเติม

นอกจากรู้นั้น ยังมีเรื่องบางอย่างที่ฝรั่งอาจจะยังไม่ ให้ความสำคัญ หรือไม่ทันนีก็ได้ อย่างเรื่องภาษา หรือ ถ้อยคำที่เราใช้กันอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน

ถ้อยคำที่เราใช้กันในความหมายปัจจุบัน แต่เป็น ถ้อยคำเก่า ๆ หลายคำมาจากการพระพุทธศาสนา แต่ความ

หมายที่เราเข้าใจกันอยู่ขณะนี้ได้ผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากเดิมแล้ว ความหมายของไทยไม่ตรงกับความหมายในพระพุทธศาสนา ถ้อยคำเหล่านี้เป็นสิ่งหนึ่งที่เราจะศึกษาได้ดีที่เดียว เราจะได้ประโยชน์ในการรู้เข้าใจสังคมไทยของเรา

ฝรั่งที่ว่าไป ก็เข่นเดียวกับคนไทยส่วนมาก ไม่ว่า ตระหนักถึงความแตกต่างผิดเพี้ยนเหล่านี้ แยกไม่ได้ แยกไม่เป็น เลยเหมาคลุ่มเอาความหมายที่คนไทยชาวบ้านเข้าใจ เป็นความหมายตามหลักการของพระพุทธศาสนา ทำให้ผลการศึกษาวิจัยในส่วนนี้ออกมา ทั้งผิดพลาด และเข้าไม่ถึงอีกมิตินึงของความจริง แล้วผลงานวิจัยก็ไม่สมบูรณ์

ขอยกตัวอย่าง จากภาษาที่เราใช้กันอยู่ ซึ่งเป็นส่วนของวัฒนธรรมและเป็นสถาบันนี้ ใช้เป็นสื่ออย่างกลับไปหาตัวหลักธรรมคำสอนเดิม และมันจะบ่งชี้ว่า ในสังคมไทยนี้ได้เกิดอะไรขึ้น ความเปลี่ยนแปลงในความหมายถึงได้เป็นอย่างนี้

ชาวบ้านยังควรเมตตาพระ
ทำ ไม่เด็กจะ ไม่ควรเมตตาผู้ใหญ่

ยกตัวอย่างเช่นคำว่า "เมตตา"

เมตตามีแปลว่า ความรัก ความปรารถนาดี

ในสังคมไทยเราเข้าใจกันว่า เมตตามีเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็ก เราพูดว่าผู้ใหญ่เมตตาต่อเด็ก แม้แต่พระมหา-

วิหารทั้งหมด เรา ก็บอกว่าเป็นธรรมของผู้ใหญ่ บอกให้ผู้ใหญ่มีธรรมข้อนี้

แต่ในหลักธรรมเดิมที่เป็นของแท่นั้น แน่นอน
ว่า เมตตามีเป็นธรรมต่อกันระหว่างมนุษย์ทุกคน คือ
ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นให้เขามีความสุข ผู้ใหญ่ก็เมตตา
ต่อเด็ก เด็กก็ต้องเมตตาต่อผู้ใหญ่

มีหลักธรรมสอนไว้ว่า ให้พระราส ญาติโยม ภุล-
บุตร มีเมตตาต่อพระสงฆ์ เรียกว่าปภิบัติต่อพระสงฆ์ด้วย
เมตตามากยกรรม ด้วยเมตตามากิจกรรม ด้วยเมตตามโน-
กรรม

เมตตามาไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะของผู้ใหญ่ ที่จะเพิ่งมี
ต่อเด็กเท่านั้น มันเป็นเรื่องของมนุษย์ต่อมนุษย์ หรือว่า
มนุษย์ต่อสัตว์ คือชีวิตร่วมโลกทั้งหมด

แต่สังคมไทยไปยังไงมายังไงไม่รู้ เมตตาがらゆามาเป็นธรรมของผู้ใหญ่

นีมันบ่งชี้ว่า ต้องมีอะไรเป็นเรื่องพิเศษที่ได้เกิดขึ้นในสังคมของเรา

- คนไทยเพียรทำดีคุ้ยมานะ
แต่พระให้ใช้ปั้นทะทำความดี

อีกด้วยอย่างหนึ่งนึงคำว่า "มานะ"

มานะนี้พุดกันบ่อย มานะในสังคมไทยเราเปล่าว่า ความเพียรพยายาม ตั้งใจจริง ขยันหมั่นเพียร เช่น จงมานะอดทน เรียนหนังสือไป ต่อไปจะได้เป็นใหญ่เป็นโต อะไรทำนองนี้ ว่ากันมานาน

ที่นี่หันไปดูในทางธรรม มานะมาจากบาลีแน่นอน แต่มานะในบาลีไม่ได้แปลอย่างไทย

มานะในบาลีแปลว่า ความถือตัว ถือตัวเองสำคัญ แปลว่า ความอยากเด่น ความอยากใหญ่ ความอยากเด่นประดุจธง ท่านว่าอย่างนั้น คือจะต้องให้ตัวฉันยิ่งใหญ่เด่นดัง และสำคัญกว่าคนอื่น

เวลาให้ความหมาย ท่านแปลมานะว่า เกตุกัมยตา

หมายถึงความประณานาทจะเป็นดังนั้น คือ ชูธง หรือ เด่น
แล้วทำไม่ในสังคมไทย มานะจึงกลายเป็นความ
เพียรพยายาม?

มนอาจจะเป็นได้ใหม่ว่า คนไทยเราใช้มานะ เป็น
ตัวปลูกเร้าให้เกิดความขยันหมั่นเพียร

ถ้าวิเคราะห์ตามหลักทางพระพุทธศาสนา ท่านว่า
อุคคลธรรม เป็นปัจจัยแก้อุคคลธรรมได้

มานะนี้ในทางบาลี และในทางธรรมถือว่าเป็น
กิเลส กิเลสเป็นสิ่งที่จะต้องละ มานะเป็นสิ่งFFE มานะ
คือความถือตัว เป็นกิเลส เป็นอุคคล ท่านสอนให้ละ ให้
กำจัดให้หมดไป

แต่คนเราเอามานะมาปลูกใจได้นะ แล้วมันก็ปลูก
ได้ดีเสียด้วย พอปลูกว่า "เข้าแคนันยังทำได้ เธอแคนี้ทำไม่
ทำไม่ได้" เอาแล้วซึ่ง พอดีนปลูกอย่างนี้มานะก็เกิด คือตัว
ฉันจะต้องยิ่งใหญ่กว่า สำคัญกว่า จะแพ้ไม่ได้ ยอมไม่ได้
จากนั้นก็เกิดเรื่องแรงเพียรพยายามทำ สู้เต็มที่

ฉันนี้เรียกว่ามานะอย่างกับความเพียร มีเค้าอยู่

ทำไม่มาันะที่เปลวว่า อยากใหญ่ มันจึงกลายมา
เป็นความเพียร?

ก็ เพราะเราใช้มานะนี้ เป็นตัวกระตุ้นเร้าให้เพียรพยายามใช้หรือเปล่า?

ที่นี่ ความหมายในทางวัฒนธรรมก็คือ มันอาจจะ ส่อว่า สังคมไทยนี้ได้เขามานะมาใช้เป็นตัวร้าความเพียร จนเคยชิน จนกระทั้งมีคำกล่าวในทำนองว่า "จะมานะ พากเพียรเล่าเรียนไป จะได้เป็นใหญ่เป็นโต" มันส่อแสดง ว่า เราได้เข้าความอยากรู้ใหญ่ อยากรู้ เป็นเจ้าคนนายคน มาเป็นตัวกระตุ้นเร้าให้คุณเพียรทำดี

ทำไมเอกิกเลสมาใช้ ทั้ง ๆ ที่ในพระพุทธศาสนา ท่านให้ลักษณะ?

พระพุทธศาสนา ท่านให้เพียรพยายามด้วยฉันทะ แต่เราลืมเลย คำว่า ฉันทะ นี้ ในสังคมไทยไม่พูดถึง ใช่ หรือเปล่า? แบบจะหมายไปเลย นอกจากคนที่สนใจธรรม ไปเรียนเรื่องอิทธิบาท ไปเจอฉันทะเข้าแต่ก็ไม่ย่องมาหา เรื่องนี้

ถ้าไม่ศึกษาอย่างนี้ เราจะไม่ได้เห็นเลยว่า สังคม ไทยเป็นอย่างไร วัฒนธรรมของเรารสึบต่อและผันแปรมา อย่างไร เรารับเอกสารพื้นฐานจากบาลีมาแล้วเขามาใช้ อย่างไร กล้ายความหมายไป จนกระทั้งมานะที่เป็นกิเลส กลายเป็นของดีไป

- ว่าสนาท่านให้ปรับปรุงแก้ไข
ไม่ใช่มีไว้สำหรับแข่งขัน

อีกด้วยอย่างหนึ่งก็เช่น ว่าสนา

ว่าสนานี้ พระอรหันต์ท่านจะได้ แต่ไม่หมด พระพุทธเจ้าจะได้หมด เวลาทุกคนก็ควรจะต้องพยายามแก้ไข ละว่าสนานี้

แต่ในสังคมไทยเห็นว่าว่าสนาเป็นสิ่งดี "โอ้ คนนี้ดี มีว่าสนา" "อย่าไปแข่งบุญแข่งว่าสนาไม่ได้"

ขอบพูดกันนักว่า "แข่งอะไรแข่งได้ แต่แข่งบุญแข่งว่าสนา แข่งไม่ได้"

พระพุทธเจ้า ท่านไม่ได้สอนให้แข่งกันในเรื่องบุญ ว่าสนา ไม่ต้องไปแข่งหรอก เราทำของเรางเอง ว่าสนาท่านให้ละเสียด้วยซ้ำ

ที่นี่ ความจริงเป็นอย่างไร?

ว่าสนาก็คือ การที่ได้สั่งสมบรมพุทธิกรรมของตน ในแนวทางนั้น ๆ จนเคยชิน จนกลายเป็นลักษณะประจำตัว จนกระทั่งทำไปเองโดยไม่รู้ตัวว่าเป็นอย่างนั้น

อย่างเช่น คนหนึ่งพูดลักษณะนุ่มนวล อีกคนหนึ่ง พูดกระซิบยกยาก คนหนึ่งเดินเก้งก้าง ๆ อีกคนหนึ่ง

เดินนิม เดินกระชุดกระซ้าย อะไรต่าง ๆ นี้

ลักษณะของการประจำตัวของแต่ละคนนี้ไม่เหมือนกัน บางที่เรารายกว่า บุคลิกภาพ ซึ่งก็เกิดจากการสั่งสม ทำเคยชินจนกระทั้งว่าไม่รู้ตัว ไม่เฉพาะการกระทำที่แสดงออกมากายนอกเท่านั้น แม้แต่ลักษณะแนวโน้มของจิตใจที่เกิดจากการสั่งสม เราสั่งสมความสนใจของไว้คิดนึงอย่างนี้ไว้ ต่อมา มันก็มีลักษณะสนองตอบต่อสิ่งเร้า เป็นแบบของตัวเอง เป็น "pattern" ของตัวเอง นี่ก็เป็นวิสัยของบุคคลนั้น ๆ

ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ ทั้งทางความคิดจิตใจ ทางวาจา ทางกาย พฤติกรรมต่าง ๆ ที่สั่งสมอบรมมานาน กระทั้งเป็นลักษณะประจำตัวของแต่ละคน นี้เรียกว่าเป็นวิสัย

อาจจะให้ความหมายอย่างหนึ่งว่า วิสัย คือ พฤติกรรมและรูปแบบความคิดความสนใจ ที่เป็นไปเพียงตามความเคยชิน โดยไม่อยู่ในความควบคุมของสติปัญญา

คนมีวิสัยอย่างไร ลักษณะของการแสดงออกที่เป็นวิสัยของเขาก็จะเป็นตัวกำหนด ที่จำกัด

ขอบเขตการสัมพันธ์ของเขากับผู้อื่น และไปจำกัด ไปมีอิทธิพลต่อปฏิกริยาจากผู้อื่นต่อตัวเขาเอง แล้วก็จะมีผลต่อวิถีชีวิตของเข้า เช่น ต่อความก้าวหน้าของชีวิตด้วยวิถีชีวิตของเข้าจะถูกตัวว่าสนานี้ไปจำกัดและมีอิทธิพล

แต่ในภาษาไทย เราเมื่อว่าสนานี้ในแง่เป็นผลได้ แทนที่จะมองเป็นตัวของมันเอง ซึ่งเป็นฝ่ายเหตุปัจจัยมากกว่าเป็นผล

ว่าสนานี้ ว่ากันไปแล้วมันก็คือบุคลิกภาพนั่นเอง แต่มันมีความหมายในทางแสดงผลมากกว่า คือ ไม่ได้มีความหมายแค่ลักษณะประจำตัวของผู้นั้นเท่านั้น แต่มันกินความหมายไปถึงการที่สิงเหล่านี้จะมีผลต่อวิถีชีวิตของเข้าด้วย

จริงหรือไม่ คนที่มีลักษณะพูดจา กับใครไม่คร่าว ยังคิด หรือพูดขวานผู้ซากกะโหลกอย่างนี้ ลักษณะพูดติงรวมของเขายังนั้น ก็ไปกำหนดวิถีชีวิต หรือชีวิตตามของเข้า

คนที่พูดนั่นน่ากลัว รู้จักพูด ทำให้คนสนใจ เวลา ใครมีปัญหาแตกแยกกัน คนอื่น ๆ ก็พากันนึกถึงเขา บอกว่าไปเอาคนนี้มานะ เพราะว่าเขายังดีเก่ง จะทำให้คนสมานสามัคคีกันได้ เราก็ต้องการคนอย่างนั้น

นี่ว่าสนาเป็นตัวกำหนด มันทำให้คนอื่นมีความรู้สึกต่อเขาอย่างไร มีปฏิกริยาอย่างไร แล้วทำให้เขามีบุปบาทในสังคมอย่างนั้น มีวิถีชีวิตอย่างนั้น มีขอบเขตของความเจริญก้าวหน้าแบบนั้น แค่นั้น ก็กำหนดอะไรต่าง ๆ ไปหมดหรือมากที่เดียว

ว่าสนาคือสิ่งนี้ แต่คนไทยเรามองว่าวาสนาเป็นอะไรไปก็ไม่ทราบ คล้าย ๆ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลอยมาจากข้างนอก แทนที่ว่าวาสนาจะอยู่ที่ตัวเราแต่ละคนสั่งสมเอาเอง

ว่าสนานี้ท่านบอกว่าแก้ได้ แต่แก้ยากมาก ท่านบอกว่า แม้แต่พระอรหันต์ก็แก้ได้เฉพาะว่าวาสนาที่จะพาให้เกิดผลเสียหายมาก ๆ ที่เป็นบาป แต่ว่าวาสนานางอย่างแก้ไม่ได้ พระอรหันต์บางองค์ทั้ง ๆ ที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว เวลาพูดก็ยังมีท่วงทำนองการพูดและใช้ถ้อยคำที่ดุหรือไม่นิมนวล

ยกเว้นแต่พระพุทธเจ้า ซึ่งทรงแก้วาสนาได้หมด เป็นผู้ละวاسนาได้ทั้งหมด มีพฤติกรรมอยู่ในความควบคุมของสติปัญญาโดยสิ้นเชิง

คนไทยชอบพูดตามกันมาว่า แข่งอะไรแข่งได้ แข่งบุญแข่งว่าสนาแข่งไม่ได้ แต่พระพุทธศาสนาบอกว่า

วาระนามมีไว้สำหรับปรับปรุงแก้ไข ไม่ใช้มีไว้สำหรับแข่งขัน และในขั้นสุดท้าย จะต้องละวาระทั้งหมดด้วยซ้ำ โดยจะต้องให้พุทธิกรรมทุกอย่าง ดำเนินไปตามการบังคับบัญชา ของสติปณูญา

อันนี้ก็เป็นอีกด้วยอย่างหนึ่ง เราจะต้องศึกษาสิ่งเหล่านี้ว่า ในสังคมไทยมันมีการแปร และการกลยุทธ์ไปได้อย่างไร

- บารมี สังเวช ฯลฯ ล้วนเกลื่อนคลาด ไปตามกัน

คำว่า บารมี ก็เหมือนกัน

บารมี ในทางธรรม เป็นตัวเหตุ ตัวสิ่งที่เราต้องกระทำเพื่อให้เกิดผล แต่ในสังคมไทยมาเน้นที่ผลใช่ไหม? คือคนที่มีบารมี เรายามากความว่า เขา มีสภาพผลที่เข้าจะไป มีอิทธิพลต่อกันอันนี้ได้ เช่น มีเงิน มีอำนาจ มีกำลังต่าง ๆ พร้อมอยู่แล้ว

แต่บารมีในทางธรรม หมายถึงตัวเหตุ สิ่งที่เราจะต้องปฏิบัติ

คือ เราจะต้องทำบารมี (ไม่ใช่มีบารมี)

บารมี คือคุณธรรมแต่ละอย่าง ที่ทำอย่างสุดยอด อย่างเช่นว่า มี ขันติ ก็ต้องอดทนกันจนถึงที่สุด ควรจะมี

จะฟันก็ยอม ถ้ามี สักจะ ก็ถือกันจนกระทั้งว่ายอมเสียชีวิต
เพราจะสักจะ ถ้าบำเพ็ญปัญญา ก็ต้องแสวงหาความรู้และ
ให้ปัญญาแก่ปัญหา กันไปให้ได้ผลอย่างเต็มที่ อะไรมาย่างนี้

ในบาลี บารมี เป็นเรื่องของการกระทำ ในภาษา
ไทยเราถือเอาที่ผลซึ่งตนมี กล้ายเป็นกำลังหรืออิทธิพลที่
จะเอาไปใช้ต่อผู้อื่น

หรือ สังเวช นี้ ในภาษาบาลีหมายถึง ปลูกใจ หรือ
ปลูกเตือนจิตสำนึก เร้าใจให้ได้คิด ไปพบอะไรมายา แม้แต่
ความดาย ก็ต้องให้ได้ความคิด ที่จะมาเร่งเตือนตนให้ไม่
ประมาท เร่งขวนขยายทำความดี

พومาเมืองไทยนาน ๆ เข้า ถึงเวลาแล้ว สังเวชกล้าย
เป็นความสลดหนูใจ หมดแรง หรืออะไรมายางนั้น

จะเห็นว่า แม้แต่ตัวถ้อยคำที่แสดง concept ต่าง ๆ
นี้ ก็เป็นเรื่องที่ส่อสภาพสังคม และความเป็นมาของ
สังคม แสดงถึงความคิด ความเข้าใจ และระบบพฤติ-
กรรมที่ผสมผสานหรือແงตัวอยู่ในวัฒนธรรม ฉบับนั้น จึง
เป็นสิ่งที่เราจะต้องศึกษาให้เข้าใจ

ถึงจะเป็นนักวิชาการไทย แต่อาจอยู่ใต้กรอบความคิดแบบฝรั่ง

เท่าที่พูดมาก็เป็นอันว่า ในสังคมไทยนี้ เราจะต้องทำงานวิจัย โดยเฉพาะอาจารย์ต้องวิจัยพระพุทธศาสนาในหลายแขนงอย่าง

ความจริงขณะนี้เรากำหนดอยู่ คือ การวิจัยเพื่อความเข้าใจสังคมไทยเรากำหนดบ้างเหมือนกัน แต่เกรงอยู่อย่างหนึ่งว่า จะไม่ค่อยมีเป้าหมายหรือจุดหมายที่ชัดเจน เรายังจะศึกษาภัยอย่างมีเป้าหมาย พุดกันให้ชัดว่าเรา จะเอาอย่างไร ยิ่งในปัจจุบัน การศึกษานิแห่งที่เป็นเพียงความรู้นั้นกว้างมาก ควรจะเลือกเน้นในแง่ความรู้ที่ใช้ประโยชน์ได้ น่าจะเน้นในแง่ของการนำมาใช้ประโยชน์แก่สังคมไทย

เป็นอันว่า ถ้าจะศึกษาวิจัยเพื่อเข้าใจและนำมาใช้กับสังคมไทย ก็ต้องมุ่งกันไปให้ชัดเจน ถ้าจะศึกษาวิจัยเพื่อนำมาใช้ในทางวิชาการต่าง ๆ ก็ต้องตั้งเป้าตั้งแนวให้ชัดเจน หรือถ้าจะศึกษาวิจัยเพื่อจะก้าวไปในสังคมโลก เพื่อร่วมแก้ปัญหาของสังคมโลก ก็ต้องมีจิตสำนึกที่ชัดเจน

ที่นี้ในการศึกษาวิจัยทางพุทธศาสนา โดยสัมพันธ์ กับวิชาการสมัยใหม่ หรือวิชาการตะวันตกนั้น มีข้อสังเกต

นิดหนึ่ง คือ ในขณะนี้ เรายังคงยอมรับว่า วงวิชาการ ปัจจุบันของเรามา ได้ศึกษาแบบตะวันตก เมื่อจะหันกลับมาศึกษาเรื่องของไทยเราเอง เรา ก็จะมีกรอบความคิดแบบตะวันตกติดมาด้วย บางที่เรา ก็พยายามเลยมองตัวเรา แบบที่ฝรั่งมอง

ฉะนั้น เมื่อมาศึกษาเรื่องของพระพุทธศาสนานี้ เรา ก็จะมีความคิดแบบตะวันตกเข้ามาแฝง คล้ายกับว่าเรานี้ เป็นชาวตะวันตก หรือเป็นฝรั่งเข้าไปครึ่งหนึ่งแล้ว เราจะคิดอย่างฝรั่งเข้าไปครึ่งหนึ่ง

เพราะฉะนั้น เราจะศึกษาเรื่องของไทย แต่กลยุย เป็นว่าเราไปเปรากความรู้สึกนึกคิดแบบฝรั่งมาวินิจฉัย ภาพ ของความจริงที่เราได้เจ็บอาจจะเอียงหรือเฉ หรือมีฝ้าบ้าง อาย่างบังไป เราจะต้องมีสติระลึกถึงความจริงข้อนี้ไว้ด้วย วิธีวิจัยพระพุทธศาสนา ที่น่าจะเหมาะสมที่สุดนั้น ก็คือ การสมัยใหม่ ที่น่าจะเหมาะสมสำหรับนักวิชาการสมัยใหม่

ที่นี้เวลา มาศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนา เพื่อเขาไปใช้ในวิชาการต่าง ๆ บางที่เราต้องยอมรับความจริงอันนี้ แล้วก็ใช้วิธีศึกษาแบบที่สอดคล้องกับภูมิหลังของเรา ที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกนั้น เช่น อาชีวศึกษาโดยทำ เป็น ๓ ขั้นตอน

ขันที่ ๑ คือ ใช้กรอบความคิดแบบตะวันตก แล้วมาเอาเนื้อหาของพระพุทธศาสนาใส่ลงไป หมายความว่า ใช้กรอบของตะวันตกมาสำรวจนิรดิษว่า ในหัวข้อเรื่องอย่างนี้ฯ พระพุทธศาสนาว่าไกว้อย่างไร ๆ แล้วก็ไปดึงเอามา ไปรวมเอามาว่าพระพุทธศาสนาว่าอย่างนี้ แต่ที่จริงกรอบความคิดเป็นของตะวันตก

ขันที่ ๒ คือ เมื่อดึงเอามาแล้วก็เปรียบเทียบ เปรียบเทียบกับตะวันตก วิชาการของตะวันตกในเรื่องนี้ เขาว่าอย่างนี้ ของพุทธว่าอย่างนี้ เปรียบเทียบให้ช้ำของที่จริงขันนี้ไม่ใช้ขันที่ดีจริงหรอก เพราะว่าในขันนี้ มันมีทางที่คดิจะเข้าไปปนได้เยอะ

อคติ ๒ แบบ คือ ที่ผ่านมานี้ ผู้ที่เข้าไปศึกษาพระพุทธศาสนา บางทีก็ถูกใจเป็นเป้าของความรู้สึกต่อ กันในวงวิชาการ แล้วก็ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นปฏิกิริยาต่อ กันได้ บางทีผู้ที่เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนา เนื่องจากมีใจรักหรือพอใจ สนใจในพระพุทธศาสนา ก็จะมีความรู้สึกว่าถูกเพ่งมองว่าแปลกดู และมีปฏิกิริยาเกิดแรงที่ ทำให้พูดว่า ตะวันตกไม่ดีอย่างนั้นอย่างนี้ วิชาการตะวันตกเสียไปหมดเลย มีแต่พระพุทธศาสนาดี

นี่ก็เป็นอันตรายเหมือนกัน เป็นการพูดในทางที่
อาจจะเป็นคติได้

ที่นี่อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีความรู้สึกในทางไม่ดี เช่น
หลงแต่วิชาการแบบตะวันตก มีปฏิกริยา ก็อาจจะบอกว่า
"โอ! พระพุทธศาสนาจะมีอะไร? ไม่ได้ความหรอก!" แล้วก็
มองไปในแง่ว่าไม่น่าสนใจ โดยไม่ได้ศึกษาพิจารณาเลย ก็
เป็นคติไปอีกแบบหนึ่ง

ถึงจะมีคติบ้าง ก็ไม่เป็นไร แต่ก็อยู่ระวัง และ
เดือนสติดัวเองไว้ เขายืนว่า จะต้องผ่านไปเป็นขั้นหนึ่ง
ก่อน เปรียบเทียบให้ชัดๆ แล้วเราจะเกิดความรู้ความ
เข้าใจได้ความคิดมากขึ้น มีคติบ้าง อะไรบ้าง ก็ซ่างมัน
ทำไปอย่าไปถือสาแนก ให้มันผ่านพ้นขั้นนี้ไปเป็นทางผ่าน

ต่อไป ขั้นที่ ๓ คือ ข้ามพ้นกรอบความคิดตะวันตก
มาสู่ความเป็นตัวของตัวเอง จะได้ความรู้ความคิดที่เป็น
เนื้อแท้ของเรื่องนั้น เข้าถึงเนื้อแท้อย่างแท้จริง ตอนนี้จึงจะ
เป็นขั้นที่บรรลุผลสำเร็จ

การศึกษาพระพุทธศาสนา โดยใช้พื้นเพลภูมิหลัง
จากตะวันตกนี้ อาจจะใช้ ๓ ขั้นตอนนี้เป็นประโยชน์ได้
ผ่านให้ตลอด อินทรีย์จะได้แก่กล้าสุกงอม

ความไฟรุคือหัวใจของการวิจัย

ในเรื่องของวงวิชาการวิจัยของไทยนี้ เรายังต้องยอมรับความจริงอันหนึ่ง คือ ว่าโดยหลักการ งานวิจัยต่าง ๆ นั้น เป็นการเจาะลึกลงไป หรือเป็นการบุกเบิก แน่นในในทางวิชาการ ต้องการความแตกฉาน ต้องการความไฟรุคือป่างแท้จริง ที่เราเรียกว่า ฉันทะ

แต่ในสังคมไทยเรา呢 เรายอมรับกันว่า คนไทยขาดความไฟรุคือ ขาดฉันทะนี่ จึงทำให้เราไม่มีคุณสมารถสร้างความสำเร็จในทางวิชาการ และงานวิจัยก็ไม่มีคุณภาพหน้า

ส่วนฝรั่งนั้นรู้สึกว่าเขากำมีพื้นฐานอันนี้ดี เขา มีความไฟรุคือสูง อย่างรู้จะโนนิดเดียว สู้บุกป่าฝ่าดง ข้ามน้ำ ข้ามทะเลไป แม้เสียงซีวิตก็ยอม เพื่อหาความรู้นิดเดียว ถึงจะตาย ฝรั่งทำได้

แต่คนไทยไม่คร่าเออ !

เราจะต้องยอมรับข้อบกพร่อง จุดบอดของเราข้อนี้

ในสภาพที่เรามีเราเป็นอยู่นี้ เช่นอย่างเด็กนักเรียน ถ้าอาจารย์ไม่ส่งว่าให้ไปอ่านหนังสือเล่นนั้นเล่นนี้ ก็ไม่ไปห้องสมุด แม้แต่ส่งแล้ว บางทีก็ยังไปวนกันทำเสียอีก

แทนที่จะไปทำเอง

คือมันไม่มีความฝรั้ง !

ที่นี่พอมาราทำงานวิจัย ถ้าตัวเองไม่ได้มีความฝรั้ง
อย่างแท้จริง คือไม่ได้วิจัยเพื่อนำความรู้ หรือเอาประ^{๑๒๗}
ใช้นมามื้ออย่างแท้จริง ก็ทำวิจัยเพียงเพื่อให้ได้ผลประ^{๑๒๘}
ใช้นมบางอย่างตามที่เขากำหนดเป็นเงื่อนไข

จะนั้น เราจึงมักวิจัยเพียงเพื่อให้ได้เลื่อนฐานะเป็น^{๑๒๙}
รองศาสตราจารย์ เป็นศาสตราจารย์ ตามข้อกำหนด

ที่นี่ การวิจัยทำนองนี้มันก็สักแต่ว่าทำเพื่อให้ได้
ผลประโยชน์อย่างนั้น ถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว ความเจริญทาง^{๑๓๐}
วิชาการก็ไม่เกิดขึ้น

ยังงานวิจัย เป็นงานที่ต้องการความถูกต้องถ่อง^{๑๓๑}
แท้ทั่วตลอดด้วย เมื่อทำเพียงตามเงื่อนไข ขาดความฝรั้ง^{๑๓๒}
งานวิจัยก็ไม่ถึงขั้น ไม่ให้ความรู้จริง ไม่สมถุทธิ์^{๑๓๓}
ประสงค์

ในการวิจัย ควรถือคิดว่า ยังให้ถึงรากเหง้า เข้า^{๑๓๔}
ให้ถึงต้นเดิม จึงจะสอดคล้องรับกันกับวิธีคิดที่เรียกว่า^{๑๓๕}
ยกนิสัยนิสิต การ มีพุทธจน์แห่งหนึ่งตรัสว่า

อยนิโส วิจิน ธนุม ปัญญาศุ่ม วิปสุสติ

แปลว่า พึงวิจัยธรรม/เรื่องราว ให้ถึงต้นเหตุ จึงจะเห็นอրรถแจ้งชัดด้วยปัญญา

ฉะนั้น เราจะต้องแก้ไขข้อนี้ คือจะต้องปลูกจันทะคือสร้างความฝรั้ง และไฟความดีงามหรือไฟผลดีที่จะเกิดจากความรู้นั้นขึ้นมาให้ได้

การที่จะได้ปัญญา หรือฐานะ เป็นรองศาสตราจารย์ เป็นศาสตราจารย์ก็ตาม อย่างให้ตั้งท่าทีใหม่ คือ เอกลักษณ์มาเป็นเครื่องเสริมความมั่นใจ เพราะสิ่งเหล่านี้ถ้าทำถูกทางก็เป็นเครื่องเสริมความมั่นใจได้ คือ เป็นสิ่งกระตุ้นแรงจูงใจในแง่ที่ทำให้เราเกิดความมั่นใจว่า ผลงานวิจัยของเรานี้ ได้ผ่านท่านผู้รู้ หรือสถาบันที่เป็นเลิศในด้านนี้ยอมรับแล้ว ถ้ามองในแง่นี้แล้วเราจะรู้สึกสบายใจ

การที่เข้าให้ปัญญา หรือให้ศาสตราจารย์ หมายความว่า อาจารย์ผู้รู้เรื่องนี้ หรือสถาบันที่เป็นเลิศในเรื่องนี้ เขายอมรับแล้ว เราต้องดี ต้องมองในแง่นี้ ไม่ใช่ว่าการที่จะได้ผลประโยชน์นั้น เป็นตัวผลสำเร็จที่ต้องการ แล้ว ความหมายก็เลยไปจบที่การได้ลากษณหรือเงินทอง และ ตำแหน่ง ไม่นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของวิชาการและ ประโยชน์สุขของสังคม หรือการสร้างสรรค์อาชยธรรม

ของมนุษยชาติอย่างที่ควรจะเป็น

ยิ่งเรื่องพระพุทธศาสนานี้ก็ยิ่งยาก เพราะว่าปัจจุบันนี้ เราไม่ฐานพื้นเพการศึกษาวิชาการแบบตะวันตกมากาง เวลาเราคิด บางทีก็คิดแบบตะวันตก ในด้าน concept ต่าง ๆ เรา ก็คุ้นเคยกับ concept ตะวันตกมากกว่า concept ทางไทย หรือ concept ของพระพุทธศาสนา

เพราะฉะนั้น การที่จะมาศึกษาพระพุทธศาสนา ก็ถอยเป็นเรื่องยากสำหรับเรา ทั้ง ๆ ที่เป็นสมบัติของชาติ ของเรารสีบทอดอยู่ในวัฒนธรรมของเราด้วยซ้ำไป

ข้ามพ้นความเป็นผู้รับและผู้ตาม สู่ความเป็นผู้นำและผู้ให้

เมื่อรู้อย่างนี้แล้วก็ จะต้องมีความอาเจริญ แต่ก็คงจะมีผลดีคุ้มค่า เพราะว่า ด้วยการมาศึกษาด้านคว้าวิจัย เรื่องพระพุทธศาสนานี้ เราจะมีอะไรใหม่ ๆ ให้แก่วิชาการ ของโลก ที่ไม่เป็นการไปทำซ้ำอยู่เฉพาะแค่ตามฝรั่ง รอรับ ของฝรั่ง หรือทำอะไรเท่าที่ฝรั่งเขาทำอยู่เท่านั้น โดยไม่ได้ เป็นผู้ทำให้วิชาการนั้นก้าวหน้าขึ้นไป กว่าที่ฝรั่งเขาทำได้ แล้วเลย พูดง่าย ๆ ว่า การวิจัยพระพุทธศาสนา มีทางเป็น

ไปได้มาก ที่จะทำให้เราเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้ ไม่ใช่เป็นเพียงผู้รับและผู้ตาม

ฉะนั้น เท่าที่พูดมาเนี้ยเป็นข้อเสนอที่ว่า การวิจัยทางพระพุทธศาสนา อาจจะเป็นสิ่งหนึ่งที่มหาวิทยาลัยไทยควรมีบทบาทสำคัญ ทั้งเพื่อความเข้าใจสังคมไทยของเราง่ายๆ เพื่อช่วยต่อเติมหรือปิดช่องทางใหม่ให้แก่ วิชาการสาขาต่าง ๆ ที่ปัจจุบันนี้โลกยอมรับว่าถึงจุดติดตัน หรือหัวเลี้ยวใหม่ และเพื่อมีส่วนร่วมทางวิชาการ หรือในด้านภูมิปัญญาที่จะช่วยแก้ปัญหาของโลก เพื่อให้สังคมไทยของเรามีอะไรที่จะให้แก่สังคมโลก หรือมีอะไรที่เป็นส่วนเสริมแก่อารยธรรมของโลกบ้าง

ด้วยสิ่งเหล่านี้ ที่เขามีมี แต่เรามีนี่แหล่ะ เราจึงจะสามารถภูมิใจในตัวเอง และมีฐานที่จะก้าวไปอยู่ในวงการปัญญาชนของโลกได้

ถ้าเรามีอยู่กันแล้ววิชาการ ที่ศึกษาแบบตัววันตาก และวิจัยกันอยู่ในขอบเขตของวิชาการที่มีอยู่แล้ว เรายังคงจะต้องอยู่ในฐานะผู้รับ-ผู้ตาม หรือผู้อยตามรับเรื่อยไป นับว่าเป็นโอกาสดีอย่างที่ได้กล่าวแล้วว่า ขณะนี้ สังคมโลก โดยเฉพาะประเทศไทยที่พัฒนาแล้ว ได้มานี้จุดที่ยอมรับปัญหา พากันแสวงหาทางออก และน้อมตัวเข้า

มาสนใจแล้ว ใจนเรามีสมบัติเหล่านี้แล้วจะปล่อยโอกาส
หรือทิ้งให้เข้าไปเสีย

ที่จริงเราอยู่ในฐานะที่จะศึกษาได้ดีกว่าเขา ทำไม
เราจะไม่นำหน้า Maslow บ้าง? ทำไมเราจะไม่นำหน้า
Fritjof Capra หรือ Schumacher บ้าง?

เราควรจะเคารพ นับถือ โดยมองเห็นคุณค่าของ
งานที่ท่านเหล่านั้นทำไว้ แต่ทำไมเราจะไม่สืบท่อ ไม่
ค้นข่ายให้ลึกเลยไปจากที่ท่านเหล่านั้นทำไว้แล้ว และ
ทำให้ชัดเจนให้ได้จริงยิ่งขึ้น หรือบุกเบิกบางบันต่อไปใน
แผนความรู้ด้านอื่น ๆ ที่ยังรออยู่อีกมากมาย

อาทิตยภาพได้พูดมา ในเรื่องของมหาวิทยาลัยกับ
การวิจัยทางพระพุทธศาสนา ก็เกินเวลาไปมาก ต้องขอ
ประทานอภัยด้วย เท่าที่พูดมานี้ ได้นั่นแต่ประเทศ
อเมริกา และการศึกษาวิจัยเชิงประยุกต์ ไม่ได้พูดถึงการ
วิจัยในญี่ปุ่น เป็นต้น และไม่ได้นำการวิจัยเนื้อหาหลัก
รวมล้วน ๆ แต่จำเป็นต้องยกเพียงเท่านี้ ขออนุโมทนา
ต่อทางมหาวิทยาลัยที่ได้กรุณาให้โอกาสมาพูด

ขออภารณนาคุณพระรัตนตรัย อวยขัยให้พร ขอให้
ทุกท่านเจริญด้วยจดุรพิธพรขัย มีกำลังกาย กำลังใจ
กำลังปัญญา ที่จะช่วยกันสร้างความเจริญก้าวหน้าในทาง

วิชาการโดยเฉพาะการวิจัยนี้ ให้ประสบความสำเร็จเพื่อประโยชน์สุขแก่ชีวิต แก่ประเทศชาติ สงคม และเพื่อ อารยธรรมของโลก ขอจงมีความร่มเย็นเป็นสุข โดยทั่วทั้ง ทุกท่าน เทอยู่

Die Ergebnisse der chemischen Untersuchung sind in Tabelle 1 zusammengefasst.

卷之三

1990-1991 学年第二学期期中考试卷

卷之三

10. *Leucosia* *leucostoma* (Fabricius) *leucostoma* (Fabricius)

• **100%** **Wool** • **100%** **Polyester** • **100%** **Cotton** • **100%** **Nylon**

10. *Leucosia* *leucostoma* (Fabricius) *Leucosia leucostoma* (Fabricius) *Leucosia* *leucostoma* (Fabricius)

and the *lens* of the *camera* are *not* *the* *same* *thing*.

2000-2001
2001-2002
2002-2003
2003-2004
2004-2005
2005-2006
2006-2007
2007-2008
2008-2009
2009-2010
2010-2011
2011-2012
2012-2013
2013-2014
2014-2015
2015-2016
2016-2017
2017-2018
2018-2019
2019-2020
2020-2021
2021-2022
2022-2023
2023-2024
2024-2025
2025-2026
2026-2027
2027-2028
2028-2029
2029-2030
2030-2031
2031-2032
2032-2033
2033-2034
2034-2035
2035-2036
2036-2037
2037-2038
2038-2039
2039-2040
2040-2041
2041-2042
2042-2043
2043-2044
2044-2045
2045-2046
2046-2047
2047-2048
2048-2049
2049-2050
2050-2051
2051-2052
2052-2053
2053-2054
2054-2055
2055-2056
2056-2057
2057-2058
2058-2059
2059-2060
2060-2061
2061-2062
2062-2063
2063-2064
2064-2065
2065-2066
2066-2067
2067-2068
2068-2069
2069-2070
2070-2071
2071-2072
2072-2073
2073-2074
2074-2075
2075-2076
2076-2077
2077-2078
2078-2079
2079-2080
2080-2081
2081-2082
2082-2083
2083-2084
2084-2085
2085-2086
2086-2087
2087-2088
2088-2089
2089-2090
2090-2091
2091-2092
2092-2093
2093-2094
2094-2095
2095-2096
2096-2097
2097-2098
2098-2099
2099-20100

For more information about the study, contact Dr. Michael J. Coughlin at (319) 356-4000 or email at mcoughlin@uiowa.edu.

ฝ่ายวิจัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ